

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

III РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 42

София, четвъртък, 22 март

1934 г.

57. заседание

Вторник, 20 март 1934 година.

(Открито от председателя А. Малинов в 16 ч. 30 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	985	му от 11 август 1933 г., протокол № 69, относно	
Питания: 1) от народния представител С. Митковъ		отстъпването даромъ на дружество „Майка“	
къмъ министра на войната относно продадени		държавното място около 500 кв м., находящо	
отъ военните власти сръбски и ромънски пушки		се на жгъла на ул. „Алабинска“ и „Царь Бо-	
и покупката отъ сжщитъ власти на два употреб-		рись“ въ София, съседно съ профессионалното	
бявани автомобили. (Съобщение)	986	училище „Мария-Луиза“. (Съобщение)	986
2) от народния представител С. Омарчевски		2) за приемане на държавна служба американския	
къмъ министра на народното просвѣщение от-		лъкаръ д-ръ Ралфъ К. Колинзъ. (Съобщение)	986
относно побоищата въ Университета. (Съобщение)	986	Законопроекти: 1) за възстановяване и допълване	
3) от народния представител Т. Константиновъ		на закона за измѣнение на чл. 94 отъ закона за	
къмъ сжщия министъръ за сжщото. (Съобщение)	986	подобрене земеделското производство и опаз-	
Запитване отъ народния представител С. Омарчевски		ване полскитъ имоти отъ 4 юлий 1932 г. (Първо	
къмъ министра на желѣзницитъ, почитъ и теле-		и второ четене)	984
графитъ относно уволненията по ведомството		2) за бюджета на държавата за 1934/1935 финан-	
на желѣзницитъ и ролята на радикалскитъ орга-		сова година. (Първо четене — продължение раз-	
низации по назначенията и уволненията и пр.		искванията)	987
(Съобщение)	986	Дневен редъ за следващото заседание	1007
Предложения: 1) за одобрение XXI-то постановление			
на Министерския съветъ, взето въ заседанието			

Председателъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Апостоловъ Драгомиръ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Василь, Василевъ Григоръ, Василевъ Ради, Ганевъ Георги, Гашевски Никола, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Джанкардашлийски Димитъръ, Димитровъ Захари, Димитровъ Коста, Докумовъ Борисъ, Дуковъ Иванъ, Игнатовъ Тодоръ, Илиевъ Стойко, Калиновъ Благой, Кафеджийски Георги, Кръстевъ Гето, Кораковъ Петъръ, х. Лековъ х. Андрей, Лоловъ Сава, Лунговъ Николай, Манафовъ Христо, Мечкарски Тончо, Мирски Христо, Момчиловъ Тодоръ, Мустафовъ Али, Марулевъ Йосифъ, Орозовъ Александъръ, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Дойчинъ, Петровъ Методи, Поповъ Еню, Савовъ Сава, Свиначевъ Добри, Славовъ Кирилъ, Стайновъ Петко, Стамболиевъ Никола, Стойковъ Апостолъ, Ташевъ Димо, Ташевъ Деню, Тошевъ Никола, Христовъ Александъръ, Цановъ д-ръ Асенъ, Цановъ Стефанъ, Цокковъ Герго, п. Цвѣтковъ Кръстю, Юртовъ Георги и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Народното събрание, че бюрото е решило отпускъ на следнитъ народни представители:

По 1 день на:

г. Апостолъ Стойковъ;
г. д-ръ Константинъ Станишевъ;

г. Тодоръ Якимовъ;
г. Филипъ Рафаиловъ;
г. х. Георги х. Петковъ;
г. Тодоръ Бошнаковъ;
г. Стойко Илиевъ;
г. Георги Стояновъ Георгиевъ;
г. Стефанъ Поповъ и
г. Андрей Икономовъ.

По 2 дена на:

г. Захари п. Захариевъ;
г. Димитъръ Джанкардашлийски;
г. Петко Пеневъ;
г. Герго Цокковъ;
г. Йото Василевъ;
г. Петъръ Кораковъ;
г. Георги Шонговъ и
г. Минчо Дилиановъ.

По 3 дни на:

г. Петъръ Гаговъ;
г. Георги Юртовъ;
г. Димо Ташевъ и
г. Ради Василевъ.

На г. Ено Поповъ — 4 дни и
на г. Никола Гашевски — 5 дни.

Народният представител г. Едрю Шидерски, който се е ползвалъ съ 25 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 1 день отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Крумъ Кораковъ, който се е ползвалъ съ 21 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 1 день отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Драгомиръ Апостоловъ, който се е ползвалъ съ 35 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 1 день отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Тодоръ Момчиловъ, който се е ползвалъ съ 18 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 3 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Стефанъ Бояджиевъ, който се е ползвалъ съ 20 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 4 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Благой Калиновъ, който се е ползвалъ съ 17 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 5 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Трифонъ Георгиевъ, който се е ползвалъ съ 22 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 5 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Александъръ Пиронковъ, който се е ползвалъ съ 20 дни отпускъ, моли да му се разреши допълнително 5 дни отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Тодоръ Бончевъ, който се е ползвалъ съ 33-дневенъ отпускъ досега, моли да му се разрешатъ още 10 дни. Моля ония народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Дойчинъ Петровъ, който се е ползвалъ съ 120 дни отпускъ, моли да му се разрешатъ по болестъ още 60 дни отпускъ. Представя медицинско свидетелство. Които сж съгласни да му се разреши отпускъ до края на сесията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Борисъ Богоевъ, който се е ползвалъ съ 15-дневенъ отпускъ, моли да му се разрешатъ още 15 дни по болестъ. Прилага медицинско свидетелство. Моля ония народни представители, които сж съгласни да му се разреши исканият отпускъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавамъ на г. г. народнитѣ представители, че въ бюрото на Събранието е постѣпило питане до г. министра на войната отъ народния представител г. Сеферинъ Митковъ, относно продадени отъ военнитѣ власти сръбски и ромънски пушки и покупката отъ сѣщитѣ власти на два употребявани автомобили. Това питане ще се изпрати на съответния министъръ, за да даде обяснения.

Постѣпило е питане до г. министра на народното просвѣщение отъ народния представител г. Стоянъ Омарчевски и друго отъ г. Тома Константиновъ, съ еднакво съдържание. И двамата запитвачи питатъ, известни ли сж на г. министра побоищата, които ставатъ въ Университета и какви мѣрки мисли да взема, за да тури край на тия побоища и скандали, които ставатъ въ Университета.

Тѣзи питання ще се разпратятъ на съответния министъръ, да даде, отговоръ. Постѣпило е запитване до г. министра на желѣзницитѣ отъ народния представител г. Стоянъ Омарчевски съ съдържание подобно на другитѣ запитвания, отправени къмъ г. министра на желѣзницитѣ. Запитвачтъ иска да знае колко души сж уволнени по ведомството на желѣзницитѣ, ролята на радикалнитѣ организации при назначенията и

уволненията, какви суми се налагатъ за партненъ данѣкъ и др.

Това запитване ще се изпрати на надлежния министъръ и ще се постави на дневенъ редъ.

Съобщавамъ на Събранието, че въ бюрото е постѣпило отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти законодателно предложение за одобрение XXI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 11 августъ 1933 г., протоколъ № 69, относно отстъпването даромъ на дружество „Майка“ държавното мѣсто около 500 кв. м. нахоящо се на жгѣла на ул. „Алабинска“ и „Царъ Борисъ“ съ София, съседно на професионалното училище „Княгиня Мария-Луиза“. (Вж. прил. Т. I, № 56)

Постѣпило е отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве законодателно предложение за приемане на държавна служба американския лѣкаръ д-ръ Ралфъ К. Колинзъ. (Вж. прил. Т. I, № 57)

Тия две предложения ще се раздадатъ на г. г. народнитѣ представители и поставятъ на дневенъ редъ.

Пристъпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за възстановяване и допълване на закона за измѣнение на чл. 94 отъ закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти отъ 4 юлий 1932 г.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ мотивитѣ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 55)

Председателтъ: Моля ония народни представители, които приематъ по принципъ, на първо четене, докладвания законопроекта, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ К. Муравиевъ: Предлагамъ, законопроекта да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателтъ: Които приематъ предложението на г. министра на земледѣлието, законопроекта да се приеме по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да докладва законопроекта на второ четене.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете)

ЗАКОНЪ*)

за възстановяване и допълване на закона за измѣнение на чл. 94 отъ закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти отъ 4 юлий 1932 г.

Председателтъ: Които приематъ заглавието на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателтъ: Които приематъ § 1, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателтъ: Които приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателтъ: Които приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателтъ: Които приематъ § 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Славовъ (з): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателтъ: Които приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 55.

Секретарь: С. Славовъ (з): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 55).

Председателъ: Които приематъ § 6, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на следната точка отъ дневния редъ — **първо четене законопроекта за бюджета на държавата за 1934/1935 финансова година: продължение разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Георги Димитровъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ експозето на г. министра на финанситъ и отъ законопроекта за бюджета на държавата, който ни се предлага, не виждаме да лъха никаква животелна струя, нищо ново, нищо надеждно; не виждаме да се буди въра въ бъдещето а наопаки: и самото експозе на г. министра на финанситъ дойде да внесе една струя на песимизъмъ, на безвърие, една струя на загубена въра не само въ собственитъ си сили, но загубена въра и въ бъдещето на нашия народъ. Г. г. народни представители! Азъ си обяснявамъ добре неговия песимизъмъ, защото той личи даже и безъ той да го признае, безъ да го подчертае, въ представения бюджетопроектъ. И колкото г. министърътъ да се мъчи да ни увърява, че той приключилъ бюджетитъ си безъ дефицитъ ние сме свидетели на една голяма аномалия въ приключенитъ досега бюджети и специално въ сега предложения ни бюджетъ. Азъ не вървамъ, че и така предложениятъ бюджетопроектъ ще свърши безъ дефицитъ. Азъ съмъ убеденъ, че той ще свърши, и то съ твърде голъмъ дефицитъ, защото на пръвъ погледъ погледнаго личи ясно, че цифритъ сж надуты, че предвиденитъ да поспятъ суми съвсемъ не отговарятъ на постигнатитъ суми презъ миналата финансова година. Извинението, съ което правителството излиза предъ насъ за тежкото наследство, което е получило отъ миналия режимъ, ние не можемъ да възприемемъ напълно.

Ние знаемъ, че наследството му бѣше тежко. Та ние тъкмо затова водихме 8 години борба — за да смъкнемъ единъ товаръ отъ гърба на българския народъ, за да доведемъ до високитъ мѣста едно ново управление, едни управници, излѣзди отъ срѣдата на народа, за да се справятъ съ тежкото положение и да го коригиратъ. Не да плачатъ, не да се извиняватъ съ него — не! Защото това не е извинение, защото иначе нѣмаше смисълъ промѣната, която стана на 21 юний. Ако положението не бѣше тежко, народътъ нѣмаше да се хвърли отчаяно въ една решителна и неравна борба, за да сваля едно правителство и да докара друго. Безспорно, борбата бѣше не за нови фигури въ управлението, не за промѣна на личности, а за нова система, за ново начало, за новъ животъ, за едно коренно преобразуване на цѣлата оная финансова, стопанска и политическа система, която смѣщуваше. И затова азъ казахъ, че за насъ това извинение — че полученото наследство било тежко — не само че не може да бѣде единъ аргументъ, който да оправдае политиката на днешното правителство, но за насъ тъкмо то е само признакъ на безсилие, признакъ, ако щете, на една некадърностъ да се справи правителството съ едно тежко положение. Въ такива случаи обикновено правителствата, които виждатъ, че не могатъ да се справятъ, си отиватъ.

Но ние виждаме днесъ друго: не само че днешнитъ управници не могатъ да се справятъ съ тежкото положение и не само че не желаятъ да напуснатъ мѣстата, които заематъ, но тѣ смѣтатъ да продължатъ това безсилие, и днесъ, вече следъ 3-годишно безплодно управление, тѣ се готвятъ не да дадатъ нѣщо на народа, а се готвятъ за нови законодателни избори, които ще трѣбва да бѣдатъ спечелени обезателно отъ правителството. Азъ разбирамъ да иматъ тая амбиция — не имъ отричамъ това право — но азъ бихъ желалъ да ми се отговори на въпроса: възъ основа на какво тѣ ще поискатъ наново народното довѣрие? Възъ основа на кои мѣроприятия, възъ основа на кои нововѣдения, възъ основа на кои реформи, възъ основа на кое новосъздадено положение правителството може да поиска да му се продължи мандатътъ, възъ основа на какво ново начало то ще поиска да продължи своята дейностъ?

Ж. Маджаровъ (з): Възъ основа на голѣмия апетитъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): И тукъ, г. г. народни представители, предъ менъ се поставя единъ другъ въпросъ. Ние знаемъ колко тежко бѣше положението, което наследи на 21 юний Народниятъ блокъ. Но ние знаемъ, че въ миналото имаше правителство, което наследи много по-тежко наследство, отколкото бѣше наследството на 21 юний. Това бѣше правителството, което дойде следъ

войнитъ. Азъ бихъ желалъ да сравните и да ми кажете кое положение бѣше по-тежко и кое положение би било по-извинително, за да не се предприематъ едни решителни мѣроприятия — дали положението, което наследи земеделското правителство следъ дветъ катастрофи, които бѣхме преживѣли; дали положението, което наследи земеделското правителство следъ онова разрушение, въ което бѣше хвърлена нещастна България следъ войнитъ — съ едно разорено стопанство, при ония отчаяни български селяни и граждани, които се връщаха отъ фронта разбити, при ония нещастни сираци и вдовици, които трѣбваше да бѣдатъ задоволени, на които трѣбваше да бѣдатъ гарантирани хлѣбъ и жилища — дали това положение, черно, наистина тежко и катастрофално, бѣше по-тежко или положението, което наследи правителството на Народния блокъ на 21 юний?

М. Бечевъ (д): Не е върно това. Вие не знаете. Тогава цената на житото стигна 5-50 л., а днесъ е 1-25 л.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Г. Бечевъ! Засрамете се отъ братата си!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Туй, че житото тогава е струвало толкова пѣти по-скѣпо, идва да ни каже, че тогава е имало властъ, която е държала преди всичко за интереситъ на производителнитъ слоеве, за интереситъ на онова съсловие, което представлява 85% отъ цѣлия български народъ, на онова българско население, върху гърба на което преди всичко тежи държавата, тежатъ данѣцитъ, тежатъ всички тежести въ тая страна. И ако наистина тогавашното правителство е успѣло да изкочи надъ онова тежко мизерно положение, което бѣше заварено, това показва, че е имала една здрава, жилеста ръка ръката на едно народно управление, ръката на българския народъ. Тѣкмо това азъ искамъ да подчертая и съмъ особено доволенъ, че вие го възприемате така охотно.

Г. г. народни представители! Земеделското правителство следъ войнитъ още отъ първия день като дойде на властъ, безъ да се бави нито день, нито часъ, съзнавайки тежкото наследство, което е получило, трѣбваше да побърза и да пристѣпни къмъ творчество, къмъ лѣкуване на дълбоки рани, а не да ги оплаква като безжѣба бабичка, безъ да може и безъ дори да си постави за целъ да предприеме нѣкакви решителни мѣроприятия. И само така може да се обясни, че това правителство, което получи не само разсипано стопанство на цѣлия български народъ, но което получи завещано му отъ старитъ политически партии, наследство и въ дългове и, ако щете, въ следвоенни тежести, съ които то трѣбваше да се справи, можа достойно да направи това. Правителството, казвамъ, тогава имаше да се справи съ външни задължения на държавата, само консолидирани, надъ 3 милиарда златни лева. То завари задължения на държавата къмъ Земледѣлската банка надъ 800 милиона лева. То завари, най-после, и тежкото положение на репарационното бреме, което легна на неговитъ плещи. Но въпросътъ е другде: че тогавашното правителство не скръсти ръце, а пристѣпни веднага къмъ решителни действия. И въ три години само, въ първитъ две години дори, всички голѣми въпроси почти бѣха разрешени или, ако не бѣха разрешени докрай, кой ще отрече онова ново начало, което бѣше положено вече? При това положение, азъ ви питамъ: който ще отрече правото на едно такова правителство да иска отъ народа и втори мандатъ, за да довършва своето обновително, своето народоопасително дѣло?

Достатъчно е само да ви спомена съ какъвъ темпъ вървѣха въ всѣки отрасълъ нововѣденията, съ какъвъ бързъ темпъ вървѣха завоеванията и въ областта на стопанския животъ, и въ областта на финансовия животъ, и въ областта на просвѣтата, за да видите какво значи едно истинско народно управление.

Г. г. народни представители! Земеделското правителство следъ войнитъ, което завари българския народъ, въ момента на поемане властѣта въ едно абсолютно разсипано състояние, което завари българския народъ отчаянъ и обезвъренъ, успѣ още въ първия моментъ да влѣе въ него въра и надежда за спасение, успѣ да го накара да повѣрва, че съ собственъ усилъ тѣй ще може да излѣзе отъ това тежко положение. И ние виждаме още въ първия моментъ да се поставятъ основитъ "на голѣми" и важни законоположения. По тая пътъ вървейки, правителството стигна до положението, што, ако въ една нормална година, каквато бѣше 1911 г. въ България е имало 3.112 основни училища, 296 прогимназии и 59 срѣдни училища; ако въ 1914 г., тъкмо преди свѣтовната война, у насъ е имало 3.512 основни училища, 288 прогимназии и 78 срѣдни учи-

лища, веднага следъ свършване на войната, въ 1919 г., да видимъ единъ напредъкъ въ народното образование: въ 1919 г. вече имаме 3.672 основни училища, 358 прогимназии и 98 срѣдни училища, а въ 1920 г. имаме 3.800 основни училища, 527 прогимназии и 90 срѣдни училища, . . .

А. Аврамовъ (з. Ст. В): А сега ще ги намаляватъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): . . . за да стигнемъ — да не цигирамъ цифритъ последователно за всички години — презъ 1923/1924 учебна година вече на 5.770 основни училища, 1.871 прогимназии и 190 срѣдни училища; общо ние сме имали 7.963 учебни заведения, срещу 7.877 понастоящемъ, споредъ най-новитъ статистически данни. Виждате, че преди 10 години ние сме имали много повече учебни заведения, отколкото днесъ. И особено обръщамъ вашето внимание специално върху основнитъ училища, които правителството на Александъръ Стамболийски успѣ само за нѣколко години да ги удвои, близо, а прогимназиитъ да ги увеличи повече отъ петъ пѣти — отъ 296 да ги направи на 1.871 прогимназии.

Да говоримъ ли за телеграфопощенскитъ станции, които растѣха срѣдно по 280 годишно? Да говоримъ ли за общия подеъмъ въ всѣко отношение — и въ стопанския, и въ финансовия животъ на страната? Азъ само искамъ да ви спомня, че правителство, което виждаше какъ населението се ограбва безбожно, какъ то губи своитъ права, си постави за целъ да централизира и стопанскитъ възможности, да централизира силата на властта въ рѣцетъ на българския народъ, за да знае той, че, когато влага амбиция да произвежда повече и да добива по-голѣми цени, добива ги за себе си. И въ онова време, макаръ че ценитъ на зърненитъ храни бѣха много високи, ние виждаме дори и розопроизводството, и тютюнопроизводството, и пашкулопроизводството да бждатъ поставени още тогава на първо мѣсто и да бждатъ иззети отъ частния монополъ, отъ рѣцетъ на 3—4 спекуланти, за да бжде дадена цѣлата търговия въ рѣцетъ на българския стопанинъ, на българския производителъ. И ако всичко това — подчертавамъ — можеше още тогава, въ 1921 г., да бжде направено, съ единъ бюджетъ отъ 4 милиарда лева, заедно съ бюджета на желѣзницитъ, а презъ следващата година отъ 4½ милиарда лева, азъ ви питамъ: какви нови инициативи налагатъ днесъ бюджетъ на държавата, безъ тоя на желѣзницитъ, отъ 5 милиарда 160 и нѣколко милиона лева, а съ тоя на желѣзницитъ сигурно надъ 6½ милиарда лева? Какви нови нужди, какви нововъведения даватъ право на днешното правителство да държи единъ, безспорно, надутъ бюджетъ, единъ бюджетъ, създаденъ още отъ сговористко време, повтарямъ следъ това всѣка година, повторенъ и днесъ, за да може правителството да се оправдае за този голѣмъ бюджетъ?

Г. г. народни представители! Днешното правителство не си постави за целъ да прокара поне едно мѣроприятие смислено, напълно издържано, отначало докрай добре обмислено. Днешното правителство дойде, заработи и свършва своя мандатъ безъ единъ планъ за дейность. А нѣма ли планъ, не може да има успѣхъ. И всичко това, което се върши досега — самиятъ министъръ на финанситъ призна — сж обикновени кърпежи. Той го е повтарялъ отъ това мѣсто не веднѣжъ, не два пѣти. Дори когато е ставалъ въпросъ за реформи, министърътъ на финанситъ самъ е излизалъ да каже: „Какви реформи! Днесъ за реформи не можемъ да говоримъ; днесъ можемъ само да кърпимъ.“ А ози день той едва ли не поиска да отбие това впечатление отъ дейността на правителството и едва ли не се помѣжи да подчертае, че се е трѣгнало по пѣти на нѣкакви генерални преобразования.

Г. г. народни представители! Правителството имаше преди всичко за задача да се справи съ нѣколко голѣми въпроси. Тѣ не бѣха много. Ако е въпросъ за едно основно обновление на държавата — разбирамъ, това е една голѣма, деликатна, обширна материя. Но правителството имаше преди всичко за задача първоначално да се справи съ нѣколко голѣми въпроси, които се поставяха за разрешение и за които то даде ангажментъ на 21 юний 1931 г., че веднага следъ като поеме властта, ще се справи съ тѣхъ. На първо мѣсто, това бѣше въпросътъ за едно справедливо, данъчно облагане на базата на прогресивно-подоходното облагане, за спасяване на българския народъ отъ непоносимото данъчно бремене, отъ което наистина много години наредъ той трѣбваше да пѣшка.

И. Василевъ (д): То дойде при едно положение, когато като замръкнѣхте, не знаехте какъ ще осъзнете. Репарационниятъ въпросъ — това бѣше голѣмиятъ въпросъ.

А. Аврамовъ (з. ст. В): Мълчи, бе! Ти си гостенинъ тукъ, ти си случаенъ човѣкъ!

И. Василевъ (д): „Нищо не щемъ отъ васъ; само спокойствие и миръ“ — това бѣха вашитъ искания.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. ст. В): Отъ друга страна, правителството имаше за първа задача да се справи съ онзи грабежъ, който се извършваше надъ българското производително население, производството на което се изземваше на безценица, да пречупи рѣцетъ на алчнитъ и голѣми, едри и ненужни — подчертавамъ — посредници, тъй както даже и най-голѣмитъ капиталистически държави днесъ се стремятъ, ако не да ги премахнатъ, то поне да ги намалятъ колкото се може повече. И правителството, което трѣбваше да даде възможност на българския производител да живѣе; правителството, което трѣбваше да спасява българския земеделецъ, производството на който се изземваше на безценица, не обърна никакво внимание на първо време, пѣкъ и впоследствие, не само да го спаси, но дори да помисли сериозно по въпроса. То започна съ едни мѣроприятия, ако щете, по-скоро подигравателни, ако щете, мѣроприятия, които могатъ по-скоро да възбудятъ смѣхъ, отколкото да привлѣкатъ сериозното внимание на българския народъ и да го успокоятъ. Отъ трета страна, българското правителство трѣбваше да се справи съ неравномерността, съ дисхармонията, която съществуваше между ценитъ на индустриалнитъ произведения и ценитъ на земеделскитъ произведения. Ето другиятъ голѣмъ въпросъ, съ който правителството трѣбваше да се справи. И най-после предстоеше и другиятъ голѣмъ стопански, икономически въпросъ, може би въпросътъ надъ въпроситъ, който и днесъ не е престаналъ да възнува българския народъ и който, ако щете, днесъ повече го обединява, отколкото вчера — това е откритиятъ и досега въпросъ за задълженията.

Това сж стопанскитъ мѣроприятия. Азъ оставямъ на страна въпроса за амнистията, въпроса за спокойствието и мира въ страната — ония въпроси, значението на които никой не може да отрече. И тия въпроси не се разрешаха въ своята пълнота, и тѣ и до днесъ още стоятъ до голѣма степенъ открити.

Г. г. народни представители! Следъ 3-годишно управление ние виждаме днесъ единъ бюджетъ, който съвсемъ не махва отъ гърба на българския народъ тежкото данъчно бремене. Напротивъ, ние виждаме това, което никой не би трѣблъ: колкото повече ценитъ на земеделското производство, на произведенията на масата отъ българския народъ спадатъ катастрофално, толкова повече се увеличава данъчната тежестъ. И азъ ще си послужа само съ едни кратки данни, защото не бихъ желалъ да цитирамъ данни, които вече сж казани, за да видите, че днесъ, когато ценитъ на земеделскитъ произведения падатъ, наистина, данъцитъ не само не сж намалени, но се увеличаватъ. Ако вземемъ 1929 г. за основа, 100, днесъ индексътъ на спадане ценитъ на земеделскитъ произведения, на поевтиняването, е 36, а индексътъ на спадане ценитъ на индустриалнитъ произведения е едва 84. Виждате колко пѣти повече сж паднали ценитъ на земеделскитъ произведения. Ако сж 100 кгр. пшеница презъ 1929 г. можеха да се купятъ 68 кгр. газъ или 150 кгр. солъ, въ 1930 г. вече се купуватъ едва 40 кгр. газъ или 100 кгр. солъ; презъ 1931 г. — 33 кгр. газъ или 70 кгр. солъ, а презъ 1933 г. — вече 22 кгр. газъ или 50 кгр. солъ. Съ 100 кгр. пшеница сега можешъ да купишъ три пѣти по-малко солъ и дори повече отъ 3 пѣти по-малко газъ. А за сѣщото това време ние имаме данъци на декаръ: за 1929 г. — 39 л.; за 1930 г. — 41 л.; за 1931 г. — 47.46 л., а за 1932 г. — 52.55. Това сж официалнитъ статистически данни.

Г. г. народни представители! Имаме три пѣти поевтинѣла земя, три пѣти поевтинѣлъ добитѣкъ, три пѣти поевтинѣло производство. Ние не виждаме да се взематъ никакви мѣрки поне по отношение намаляването на ценитъ на индустриалнитъ произведения. Тѣ далече не сж поевтинѣли до такава степенъ, не, а нѣкой дори сж поскѣпнѣли и ние не виждаме условията на правителството да направи поне минималното противъ тая дисхармония.

К. И. Кирковъ (д): А опрощаване на данъци нѣма ли?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Вѣрно е, че правителството се опита да спекулира съ тоя въпросъ . . .

К. И. Кирковъ (д): Кой спекулира — правителството или Вие?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): ... и миналата година намали само наглед поземелния данък съ 50%. Отъ поземелния данък, обаче, който миналата година е далъ постъпление 22.950.209 л., днесъ се предвижда да постъпи скромната цифричка 60.000.000 л. Три пѣти повече!

К. И. Кирковъ (д): Земледѣлци, които иматъ до 100 декара, не плащатъ данъкъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Не зная какъ ще се събере тая сума 60.000.000 л. отъ поземеленъ данъкъ. Миналата година бѣха предвидени да постъпятъ 37 милиона лева, а тая година се предвиждатъ 60 милиона.

Г. г. народни представители! Азъ обръщамъ специално вашето внимание върху тоя въпросъ, за поземелния данъкъ, който данъкъ не съществува никѣде; който е най-несправедливото двойно бремѣ, що тежи върху гърба на българския производител-земледѣлецъ; поземелниятъ данъкъ, който трѣбваше да бѣде премахнатъ отадна, сега не само че не се намалява, а се увеличава наново.

И. Василевъ (д): Съ кой законъ се увеличава?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Съ закона за бюджета, господине!

И. Василевъ (д): Това е брутна сума, която е показана въ бюджета.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Нѣма онази бележка, съ която поземелниятъ данъкъ се намаляваше съ 50% и затуй азъ си обяснявамъ, че цифрата е отскочила отъ 37 на 60 милиона.

Министъръ И. Качаковъ: Нѣма такова нѣщо.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Или пъкъ, защото трѣбва да се уравновеси бюджетътъ, е поставена такава цифра?

И. Василевъ (д): Ти, докторе, ако направишъ цената на житото 3 л. въ Хамбургъ, ще те носимъ на рѣце.

Т. Тонковъ (з): Колко е било предвидено да постъпи миналата година?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Предвидено е било да постъпятъ 37 милиона лева, а сѣ постъпили само 22 милиона лева. Сега се предвиждатъ 60 милиона лева.

Г. г. народни представители! Спирамъ вашето внимание и върху така наречения бегликъ. Чакаме поне него да премахнете, да премахнете поне тоя атавистиченъ израстъкъ отъ миналото, който не вѣрвамъ, което и да е правителство днесъ да може да го търпи. Той е данъкъ, който нѣкога е събирала църквата, впоследствие е прехвърленъ отъ старитѣ управления къмъ държавата и днесъ продължава да тежи върху гърба на българския селянинъ — онзи данъкоплатецъ, който днесъ най-малко може да плаща.

Не искамъ да се спирамъ подробно върху цифритѣ, които виждамъ набелязани да постъпятъ за идущата година, защото всички до една сѣ надути. Азъ не зная кое кара министъра на финанситѣ да предвижда по-голъми постъпления за настоящата година отъ миналата година. И ако това не е единъ предварително определенъ дефицитъ, азъ не зная какъ иначе да го нарека.

Г. г. народни представители! Правителството, както казахъ, имаше дългъ да се справи съ страшното положение поради спадане ценитѣ на земеделскитѣ произведения и да се помъжи да коригира ценитѣ на индустриалнитѣ произведения, макаръ че индустриалцитѣ се оплакватъ, че били много обложени. Правителството привидно направи нѣкакви усилия ужъ въ това отношение съ адвалорнитѣ мита и пр., но не виждаме никакви резултати. Земледѣлското население, което е най-голъмиятъ консоматоръ, днесъ вече е изгубило своята консомативна способностъ. И, ако това е така, азъ ви питамъ: какво бѣдеще чертаете на държавата и народъ? Българското земеделско население, най-голъмиятъ консоматоръ, шомъ не може да купува, вие ще можете ли да гарантирате надницата на работника, който става излишенъ въ фабриката, ще можете ли да гарантирате на оъзи нещастникъ занаятчия, еснафитъ отъ града, че ще може утрѣ да отвори дюкяна си и селянитѣ да отидатъ да купуватъ стокитѣ му? Г. г. народни представители! Ето единъ голѣмъ въпросъ, по който правителството не направи нужното. Ние не ви-

дѣхме да се направятъ поне минимални усилия и да се постигнатъ известни резултати. Земледѣлцитѣ купува стокитѣ много по-скѣпи днесъ, отколкото дори ги продава индустриалецътъ на едро, защото посрѣдницитѣ сѣ извънредно много. Правителството не пожела да тикне кооперациитѣ напредъ, да поощри кооперативното дѣло и да не даде възможностъ на индустриалцитѣ, да не даде възможностъ на фабрицитѣ, да не даде възможностъ на картелитѣ да си играятъ съ сѣдбата на българския земеделѣлецъ, на българския работникъ, на българския занаятчия. И ние не видѣхме ефикасни мѣрки на правителството срещу картелитѣ; ние не видѣхме то да ги премахне не, но да ги обуздае поне до известна степенъ. Правителството първоначално не нормира ценитѣ, а после нормира ценитѣ бѣха много по-голъми, отколкото можеха да се добиятъ при свободна конкуренция.

Г. г. народни представители! Трѣбваше преди всичко да се рационализира българската индустрия, да произвежда планоно, да се обуздаятъ картелитѣ, да се нормиратъ ценитѣ и да се упражнява по-голъмъ контролъ върху печалбитѣ на индустриалнитѣ предприятия. Липсата, както ги казахъ по-рано, и на поощрение и подпомагане на кооперативната дейностъ и организация допринесе твърде много за това катастрофално положение, въ което се намира днесъ българскиятъ народъ. При кредитиране на предприятията правителството не направи известно предпочитане на ония, които бѣха дали на българския производител стоки на по-низки цени. Правителството не се постара да поощри ония, които можеха да създадатъ едни по-сносни условия, една възможностъ на обеднѣлото българско население да купува стокитѣ имъ. И като не се намалиха ценитѣ на индустриалнитѣ произведения, не се направи нищо и за повишение ценитѣ на земеделскитѣ произведения. Вие видѣхте, че въ началото не се въведе монополътъ; не се въведе, когато трѣбваше да се въведе; не се въведе, когато населението чакаше да бѣде спасено, когато българскиятъ производител бѣше ограбванъ. Монополътъ се въведе чакъ тогава, когато вече производството бѣше прибрано отъ голѣмитѣ житари, отъ ония, които следъ това получиха и възнаграждение отъ държавата — навѣрно затова, че сѣ ограбили достатъчно добре българския производител.

Но още по-интересното е, че на другата година, когато настѣпи житната кампания, монополътъ бѣше премахнатъ. Монополътъ не се даде на кооперациитѣ, за да се избѣгне спекулата, която бѣше въ голѣма степенъ развита, когато дирекцията си служеше съ търговцитѣ.

Г. г. народни представители! Въ това отношение трѣбва да ви обърна вниманието, че ние стигнахме до положението да се въвежда монополътъ сега, посрѣдъ зима, когато земеделецътъ-производител почна вече да купува храна, та като е продалъ храна на низки цени, да не може да купува на низки цени. И днесъ вие нѣмате никаква гаранция, че българскиятъ производител нѣма да бѣде ограбенъ трети пѣтъ вече, когато отиде да купи собственото си производство.

Азъ не бихъ се спиралъ на тоя голѣмъ, но толкова добре известенъ въпросъ, ако нѣмахъ възможностъ да прочета неотдавна една твърде интересна кореспонденция, едно оплакване, изнесено отъ единъ бургазки вестникъ, въ който се дава мѣсто на следния интересенъ фактъ: (Чете)

„Въ редакцията се получи отъ с. Буюкъ-бунаръ, Карабунарско, следната дописка:

На 2 т. м. донесохъ храна да продамъ, понеже цената е повишена отъ въвеждането на монопола и, съ надежда, че ще намѣря по-добра смѣтка. Както по-преди, обаче, търгната камилата да дири рогове, а загубила си и ушиѣ. Сѣщо и моята работа. Какво да видя? Не остана складъ да не обходя, но никой не я взема. Предложихъ я и на Общия съюзъ на земеделскитѣ кооперации, срещу стока, но и тѣ ми казватъ, че не приематъ храна. Но какво да правя съ тази храна? Тя не е донесена отъ 5 км., а е донесена отъ 55 км. — отъ село Буюкъ-бунаръ, понеже съ нея смѣтамъ да мога да платя една шеста отъ данѣцитѣ. Сега, обаче, съмъ принуденъ да я нося обратно въ село. Помислихъ да я хвърля въ морето — конетѣ се плашатъ отъ вагонитѣ. Помислихъ да я хвърля на улицата, но пари нѣмамъ да платя глобата. И се принудихъ да я върна въ селото си“.

Това е дописка отъ нѣкой си Георгиевъ. Ето положението на българския селянинъ, на българския производител следъ въвеждания монополъ сега, посрѣдъ зима.

Г. г. народни представители! Тукъ се подчерта и отъ преждеговорнитѣ, че по отношение на монопола правителството не взема мѣрки, не вложи амбиция да подпомогне българския производител. Монополътъ не се въведе навреме затова, защото трѣбваше да се даде възможностъ да бѣде ограбенъ българскиятъ селянинъ. Напро-

тивът, по отношение фабричните стоки, по отношение индустриалните произведения съвсем не се постъпи по този начин. Нито се премахваха високите мита, които гарантираха големите и лъвски печалби на разглежданата така наречена родна индустрия, нито пък се намали акцизът на ония стоки, които днес се консумират от широките народни слоеве.

Г. г. народни представители! Аз бих ви казал, че от 1923 г. до днес акцизът на солта си остава все един и същ — 1.12 л. на килограм. Може ли тогава, когато земеделците и продават кофата жито по 100 л. и е плащат акциз на килограм сол 1.12 л., да плаща същия акциз и днес, когато продава кофата жито по 30 л.? Може ли днес, когато земеделците не може да си купи с една кофа мамули един литър газ, вие да му слагате 5-20 л. акциз, статистическо право и пр. и пр. на литър газ, от който 4-40 л. са чисти акциз за държавата, без другите такси, герб и пр.? И макар че с газта се върши една спекула от страна на търговците, правителството не взема навреме мърки не само да обуздае тая спекула, но и да въведе държавен монопол за търговията с газ, за да реализира според изчисленията на компетентните по тая въпрос, една печалба годишно от 60—70 милиона лева, която всяка година отива в ръцете на ония търговци, които отначало и досега си остават свободни въ гешевити, въ спекулата си.

Г. г. народни представители! Днес индустриалците се оплакват, както казах, че са много тежко обложени. Аз искам само да подчертая, че когато земеделското производство е абсолютно обезценено, когато земеделците губи даже инвентара си, индустрията, която, според индустриалците, била много обложена, не само че не намалява, не само че не губи капиталите си, а и капиталите ѝ, и печалбите ѝ прогресивно се увеличават. Ние виждаме, че през 1929 г. у нас е имало 345 индустриални акционерни дружества, през 1930 г. стават 368, през 1931 г. — 412, през 1932 г. — 448. Ние виждаме, че и търговските дружества постепенно се увеличават, а само кредитните акционерни дружества намаляват. Виждате, че индустрията увеличава капитала си. Индустриалните дружества, които през 1929 г. са имали 2.193.000.000 л. внесен капитал, през 1930 г. имат 2.940.000.000 л., през 1931 г. — 3.148.000.000 л., а през 1932 г. имат вече 3.235.000.000 л. внесен капитал. Или всичко имаме 887 акционерни дружества, с внесен капитал 5.190.000.000 л.

От всички тия дружества, включително и кооперативните, които са около 7.000, държавата събира само 38 милиона лева данъци 38 милиона лева данъци от 5 милиарда и 190 милиона внесен капитал! Само от един оборот с 10% печалба през годината, т.е. получават над 1/2 милиард лева чиста печалба. Ами от 3—4—5 оборота? И от този половина, а може би и един-два милиарда лева чиста печалба, обаче, държавата взема само 38 милиона лева данъци — и то не само от акционерните дружества, а и от кооперативните дружества, които са 7.000. Смътните какъв данък се пада да плащат само акционерните дружества и ми кажете кой плаща данъците? Дали онези, които имат, дали акционерните дружества, дали капиталистите и индустриалците, или данъка го плаща селянинът, занаятчията, работникът, обеднялият, нещастният български данъкоплатец!

А. Аврамов (з. Ст. В): Г. Димитров! Можете ли да кажете от овцете и козите колко беглик взема държавата?

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): 57.000.000 л.

П. Попиванов (з): Това е работа само за Авраъм Аврамов!

А. Аврамов (з. Ст. В): (Към А. Кантарджиев) Но това го дава селянинът.

А. Кантарджиев (д): Аз не казвам нищо.

А. Капитанов (з): Пострада заради нас, Антон!

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Вие виждате, че не е необходимо човък да сепуска кой знае въ какви подробности, за да подчертае, че правителството прокарва една политика, въ полза на силните икономически, за сметка на слабите икономически слоеве. Правителството, което имаше и друга задача — да се справи с високите лихви и с непоносимите задължения — не направи абсолютно нищо. Правителството, което знае много добре, че официалните

кредитни институти въ България даваха пари с лихва 12% и за просрочените 14%; правителството, което знае много добре, че тая лихва се взема въ едно време, когато българският производител нямаше никакви доходи; правителството, което вижда, че днес българският производител нямаше абсолютно никакви доходи, не се съгласи да намали лихвения процент не на 9 и 10%, както днес се остави, а да го намали на 4—5% максимално.

Правителството не се помъчи да се справи и с другия въпрос — въпросът за задълженията. Два закона се прокараха. Кой от вас може да се похвали с тях? Кой от вас може да излезе днес пред българския народ и да му каже, че с тези закони е подобрен неговият хал? Кой от вас може да каже, че въпросът за задълженията е решен? Въпросът за задълженията днес стои открит.

Въпроса за задълженията се опитаха да го разрешат всички други държави, дори и най-капиталистическите; въпросът за задълженията преди известно време се разреши радикално даже въ една Бразилия, като се намалиха с 50% задълженията и се разсрочиха за 30 години. Въпросът за задълженията въ България, обаче, и днес стои открит. Правителството не само че не го разрешава — то не позволява даже да се говори по този въпрос, защото щёл да се подобне кредитът! Правителството доуби кредита; законът на правителството унищожи кредита. Онова постановление въ закона, с което се лиши поръчителят от правото да се ползва с облекчение, унищожи кредита, унищожи и длъжника, унищожи и поръчителя, за сметка само на един — за сметка на кредитора. По-банкерски закон от този закон, който се прокара, едва ли може човък да си представи. По-банкерски закон от последния закон на правителството не може да има. То даже открито дойде да даде доказателства, че този закон се прави именно да гарантира напълно даже и несъбираемите вземания на лихварите, на частните банки, които отдавна бяха ги отписали от своите теглери. Този закон дойде да каже, че правителството, че държавната власт трябва да се нагърби да събере и последната стотинка на лихварина, като продаде и чергата, и последното, което има въ ръцете си бедният български производител.

Може ли такъв един закон да се нарече облекчителен закон? Когато имаме такъв закон, който задължава само длъжника да не прави никакъв пропуск, само длъжника да не полага лъжлива клетва, само длъжника да не укрива нищо, без да задължава преди всичко кредитора, . . .

А. Капитанов (з): Това не е вярно.

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): . . . може ли да се каже, че този закон е уредил положението на длъжниците, че ги е облекчил; може ли да се каже, че този въпрос е вече ликвидиран?

Г. г. народни представители! До днес почти нѣма длъжникъ, който да е поддалъ заявление, за да иска да се ползува отъ известни облекчения. Единъ колега отъ мнозинството онии денъ ми разправяше какъ въ Русе преди нѣколко дни прочелъ на табелата въ сѣда молба на единъ селянинъ, който искалъ облекчение, регистрирана подъ № 1. А другъ единъ пъкъ разправя: „Ние сме по-добре въ нашата околия — ние имаме вече регистрирана молба № 2“. Ако досега длъжниците не са подали молби да искатъ да се ползуватъ отъ облекченията на закона, мислите ли, че отсега нататъкъ ще трѣгнатъ да подаватъ молби? Г. министъръ-председателъ много лекомислено наскоро каза: „Тоя законъ ще полдействува, за да се споразумяватъ помежду си“. Тоя законъ може да полдействува да се споразумяватъ помежду си, по това споразумяване ще стане само и изключително за сметка на бедния длъжникъ, то нѣма да стане за сметка на кредитора. Кредиторътъ нѣма да даде нищо, той нѣма да се откаже отъ привилегиите си, защото самиятъ законъ му гарантира вземанията. Кой е този кредиторъ, който ще отиде да отстъпи своята привилегия, кой е този кредиторъ, който ще направи тия голѣми отстъпки, законто г. министъръ-председателъ намека тукъ?

А. Капитанов (з): Като не подаде длъжникътъ молба, какви привилегии има кредиторътъ? Само ако е да прикаваме и да се пише тукъ — то е друго!

Д-ръ Г. М. Димитров (з. Ст. В): Нали сѣдните изпълнители ще започнатъ да работятъ, г. Капитановъ? Поне Вие, като адвокатъ, знаете това!

А. Капитановъ (з): Именно защото съм адвокат Ви казвамъ това, че никаква привилегия нѣма кредиторътъ, ако длъжникътъ не подаде молба.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ами като мине срокътъ, като мине мораториумътъ?

А. Капитановъ (з): Нали казвате, че този законъ нѣмалъ значение? Като мине срокътъ, ще видите какво е значението и каква е ползата отъ тоя законъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ако и Вие поддържате, че ще има полза, тежко и горко! Българскиятъ народъ вече спокойно може да чака облекчение: ще ги получи следъ нѣколко месеца, когато започнатъ да му продаватъ чергитъ и котлитъ! Сигуренъ съмъ, че нѣма да отидете тогава да искате да се продължава срокътъ на мораториума!

А. Капитановъ (з): Ти ще отидешъ да искашъ продължаване на срока.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ ще искамъ продължаване на срока, както съмъ искалъ винаги дългъ мораториумъ, защото, ако има нѣщо, което може да помогне на длъжника, което може да го ползува днесъ за днесъ, то е само мораториумътъ, срокътъ за отлагане. Никаква друга полза длъжникътъ нѣма да има.

Но, когато се прокарваше законътъ, вие поддържате, че този срокъ е достатъченъ, както поддържате навремето, при прокарването на първия законъ за облекчение на длъжниците, че 6-месечниятъ срокъ е достатъченъ, за да може длъжникътъ да си направи сметка дали трѣбва да подаде молба да иска конкордата или не.

А. Стоевъ (з): Следъ 1 априлъ може да приказвате за това, защото хората чакатъ да изтече последниятъ срокъ, за да се възползватъ отъ закона.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Какъ ще се възползватъ, г. Стоевъ, когато не сж подали молби?

А. Капитановъ (з): За кредиторитъ говори г. Стоевъ. Следъ 1 априлъ ще видите какво ще правятъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Кредиторитъ ще започнатъ да продаватъ имуществата на длъжниците.

А. Капитановъ (з): Не могатъ да продаватъ. Тогава ще се види каква е ползата отъ закона.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Това ли е ползата отъ закона за длъжниците? Това ли е целта на закона?

А. Капитановъ (з): Само една отсрочка отъ 2 години да се даде, пакъ е достатъчно.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Въпросътъ за задълженията не е ликвидиратъ. Никой не е въ състояние да забрани на българския народъ да се бори, за да се избави отъ едно тежко и непоносимо положение. Заплашванията на правителството че си останатъ за негова сметка. Българскиятъ народъ ще си води борбата, докато тоя законъ не само не бѣде коригиранъ, но докато не бѣде основно измѣненъ и докато не се даде на българския народъ единъ законъ, който наистина ще го облекчи, който ще му даде възможностъ да си отлъхне, който ще му даде възможностъ да ликвидира съ въпроса за задълженията.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): (Ржкоплѣска)

А. Стоевъ (з): Всѣки законъ се коригира.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ не съмъ отъ онѣзи, които смѣтатъ, че като се разреши само въпросътъ за задълженията, положението ще се нормализира. Преди всичко, докато не гарантиратъ твърди цени на земеделска-производителъ, за да има доходъ, за да го направите консомативноспособенъ,...

А. Капитановъ (з): Тукъ си правъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): ... докато не му гарантиратъ и ниски цени на индустриалнитъ произведения, за да не бѣде ограбванъ отъ картелитъ, даже да премахнете задълженията, вие нѣма да нормализирате положението. И затова ние смѣтаме, че дългъ на правителството, което ще дойде — защото днешното се отказва да ги разреши — е преди всичко да разреши тия два въ-

проса, като предпоставка на голѣмия въпросъ за задълженията.

К. Кораковъ (д): Дайте вашия проектъ на бѣдещия законъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ казахъ моя проектъ и моето становище още когато говорихъ по законъ за задълженията. Нашето становище е ясно и категорично. И азъ тогава, когато говорихъ, ви казахъ, че по този пътъ ще се дойде до инфляция, макаръ да не я искате.

К. Кораковъ (д): Ха, така кажи!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Вие или ще трѣбва да намалите задълженията съобразно спадналитъ цени на земеделскитъ произведения, или, щете не щете, ще трѣбва да отидете до една частична инфляция, до една — ако мога така да се изразя — дирижирана инфляция, за да може положението да се ликвидира по-безболезнено.

К. Кораковъ (д): Това е целта — инфляцията!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ не зная дали тоя е единствениятъ цѣръ. Азъ смѣтамъ, че има и други цѣрове, но шомъ тѣ не се приложатъ, ще се дойде и до този цѣръ, и тѣзи, които най-много се страхуватъ отъ инфляцията, ще я преживѣятъ, тя ще имъ се наложи, тѣ не ще могатъ да я избѣгнатъ, по необходимостъ ще отидатъ нататъкъ. Ето едно положение, върху което правителството трѣбваше да спре своето внимание.

Г. г. народни представители! По тоя начинъ на действие, само по пътя на несправедливитъ данѣчни облагания българскиятъ народъ отъ 1930 г. насамъ е ограбенъ чрезъ навлзети данѣци съ 8.150.000.000 л., чрезъ високи лихви — които сжщо тѣй трѣбваше да се намалатъ съобразно съ коефициента на поевтиняването на земеделскитъ произведения — съ 3.000.000.000 л., чрезъ връхнитъ на окръжнитъ постоянни комисии, на търговско-индустриалнитъ камари, чрезъ такси, берии и пр. — съ 5.000.000.000 л. Общо, до днесъ има навлзети отъ снагата на българския данѣкоплатецъ 18.000.000.000 л. Какъ искате, тогава, народътъ да не задължни? Приблизително толкова сж дълговетъ на българския селянинъ, на българския работникъ, на българския занаятчия. Ето, тия задължения можеха да му се спестятъ, тѣзи задължения можеха да се ликвидиратъ, ако правителството бѣше се движило хармонично, съобразно съ положението, което се създаде съ поевтиняване ценитъ на земеделскитъ произведения. Това не стана и ние днесъ стигнахме до това страшно и нещастно положение, въ което се намираме.

Г. г. народни представители! Отъ официалнитъ данни, които ни дава статистиката, отъ друга страна ние виждаме, че и постъпленията отъ външната търговия на държавата намаляватъ. Старитъ пазари постепенно се губятъ, а нови не се печелатъ. Безспорно, другаде му е мѣстото, когато говоримъ за външната политика, да си кажемъ мнението доколко тая външна политика е дала своето отражение и върху стопанската политика на държавата. Азъ искамъ да подчертая предъ васъ, че само отъ 1929 г. насамъ ние имаме намаление на износа съ 54%, когато вносътъ е намаленъ само съ 27.32%. Ето докъде се простиратъ грижитъ на правителството въ това отношение! Ние виждаме, че продуктитъ отъ животински произходъ, които по-рано изнасяхме, намаляватъ. Въ сравнение съ 1932 г., ние имаме презъ 1933 г. износъ на продукти отъ животински произходъ за 205.000.000 л. по-малко; износътъ на зърнени храни за 1933 г., въ сравнение съ 1932 г., е съ 465.000.000 л. по-малко; износътъ на живи животни е само съ 2 1/2 милиона лева по-малко отъ миналата година, а общо тази година износътъ е съ 536.000.000 л. по-малко отъ миналата година. Виждате, следователно, че външната търговия върви по единъ катастрофаленъ пътъ. Ние сме достигнали до това положение, че, въ сравнение съ 1929 г., когато износътъ е билъ на стойностъ 6.639.761.000 л., стойността на износа на 1933 г. е стигнала до 2.864.349.000 л., т. е. представлява само 34.49% въ сравнение съ 1929 г.

Ето, въ това отношение азъ смѣтамъ, че правителството трѣбва да насочи своето внимание. И понеже земеделскитъ произведения, които по-рано се изнасяха, днесъ не се изнасятъ, ние ще трѣбва да си зададемъ въпросъ: какви произведения може да се изнасятъ? Вие видѣхте, че напоследъкъ едни отъ най-големитъ приходи сж отъ яйцата, други сж отъ добитъка. Виждаме сжщо така, че приходътъ отъ произведенията отъ растителенъ произходъ всѣка година намалява, но за сметка на това има пазари, които

биха могли да бъдат използвани за износ на животни и животински продукти.

Що се отнася до въпроса за трансформацията на земледелието, ние трябва да обърнем внимание именно върху ония продукти, които могат да намърят пазаръ. За съжаление, имаше пазари, но не се използваха. Ние стигнахме дори до положението пазарът на яйцата да бъде провален поради невежеството на ония г. г. чиновници, които бяха пратени да правят търговския договор, и онова приходно перо, което беше едно от най-големите за държавата, да загине, да изчезне.

Г. г. народни представители! Напоследък ние имаме единъ приходъ отъ животни — едъръ рогатъ добитъкъ и кокошки — 714.997.601 л., близо къмъ 1 милиардъ лева. Отъ друга страна, ние имаме едно друго голямо приходно перо — отъ яйцата. Напоследък пазаритъ, които ние имаме, се завладяватъ отъ чужди държави. Правителството би трябвало да обърне внимание върху този въпросъ, да потърси тия пазари, които биха могли да се завладятъ. Ние можемъ да се опитаме да завладеемъ пазаритъ въ Франция, която вънася живи животни за 612.700.000 франка, и закланъ добитъкъ, месо — за 1.399.500.000 франка, или надъ 7—8 милиарда лева; въ Англия, която вънася живи животни за 18.318.000 английски лири, и заклани животни за 111.700 английски лири, и въ Германия, която също така е единъ голямъ пазаръ, къмъ който правителството би трябвало да централизира своето внимание. Ние не виждаме да се е направило въ това отношение нищо особено. Ние стигнахме до положението, въ пазара на яйцата въ Европа, който представлява 80% отъ цялия световенъ пазаръ за яйца, да имаме само 25%.

Ето какво е нашето положение на външния пазаръ.

Тукъ трябва да спра вашето внимание съвсемъ накратко върху единъ въпросъ, който и други имаха случай да засегнатъ. Една отъ причинитъ за ограничението на нашата външна търговия се отдава на валутната политика на Народната банка, на така наречената търговия съ чужди дивизи. Азъ имамъ случая да прочета брошурата на г. д-ръ Димо Тодоровъ, въ която се изнасятъ твърде много данни, които говорятъ ясно и открито за оня безпорядъкъ, който царя по този въпросъ. Българската народна банка, която днесъ се е нагърбила не само съ своитъ функции отъ миналото, но едва ли не да дирижира цялия стопански и икономически животъ на страната, е длъжна да даде отговоръ на така сложения въпросъ. И безъ да може да се отрече, че въпросътъ съ тъй наречения контингенти, който тормози цялата наша външна търговия, е безспорно единъ важенъ въпросъ, ние бихме желали да знаемъ, дали е вънъ това, което се изнася въ тая брошура. Ние бихме желали да знаемъ — г. министърътъ на финанситъ не ни го каза — какъвъ е този критерий, на който се застана, когато се взе за база вносътъ отъ 1931 г., за да се даватъ редовни и допълнителни контингенти. Ние знаемъ — има много данни въ това отношение — че се върши спекула съ чуждата валута. Ние знаемъ, че съ тия, така наречени, ажиотажи, днесъ фирми реализиратъ грамадни печалби, когато външната търговия се парализира, когато днесъ кооперациитъ не могатъ да внесатъ нищо, защото трябва да купуватъ по-скъпа валута отъ разни фирми, които иматъ по-голямъ контингентъ за вносъ, отколкото имъ е нуженъ. Ето няколко въпроса, върху които г. министърътъ на финанситъ трябва да се спре по-обширно.

Още по-интересно е, че Народната банка, въ лицето на своитъ ръководящи фактори, е отказала да третира тѣзи големи въпроси и да даде отговоръ на тѣхъ Дори г. Момчиловъ на конференцията, която беше свикана по тия въпроси, се е изказалъ, много разсърденъ, много зле за критикитъ, които сѣ му били направени, безъ да даде какъвто и да било отговоръ.

Г. г. народни представители! Азъ съмтамъ, че първата причина, и най-главната, за неуспѣха на правителството и по отношение на външната търговия, и по отношение на цялото законодателство, е тая, че правителството не е самостоятелно, че правителството се ръководи отъ известни прищѣпки на нѣкои други фактори, дори на фактори извънъ България. Г. г. народни представители! За да ви докажа това, не сѣ необходими данни отъ нѣкакви съмнителни източници. Азъ искамъ да обърна вашето внимание върху това, което пише г. д-ръ Димо Тодоровъ. Д-ръ Димо Тодоровъ, следъ като търси причинитъ за това така създадено положение, казва, че нѣкакви чужди държави и тѣхни банки, наши кредитори, сѣ въвлякли Българската народна банка въ сдружението на капиталиститъ и сѣ я превърнали отъ Българска народна банка въ чужда едва ли не, както той се изразява. Бан-

ковиятъ капиталъ, казва той, въ голѣмитъ капиталистически страни е толкова силенъ, че подъ негова диктовка падатъ и се съставятъ правителства; банковиятъ капиталъ въ лицето на банковитъ магнати дирижира държавната политика, стопанската политика; той диктува и разрешава въпроса за война и миръ. По-нататъкъ г. Димо Тодоровъ стига дори до заключението, че тоя финансовъ контролъ е направилъ отъ Българската народна банка единъ фронтъ срещу българската държава. Това е едно страшно обвинение, отговоръ на което ние още не сме получили. Това е едно обвинение, което, ако нѣкой другъ беше го подхвърлилъ, сигурно би трябвало да отиде подъ ударитъ на законитъ. Това го казва единъ чиновникъ на днешното правителство, това го казва чиновникъ на Министерството на търговията. Той явно обвинява единъ институтъ, който се ръководи пакъ отъ това правителство. Ние виждаме противоречията докъде стигатъ. Ние виждаме „хармонията“ всрѣдъ правителственитъ кръгове и срѣди докъде отива. Но за насъ този въпросъ е важенъ, защото ясно и недвусмислено г. д-ръ Димо Тодоровъ подчертава, че българскитъ работи се ръководятъ не отъ отговорното българско правителство, но отъ чуждия финансовъ капиталъ, който стои задъ гърба му, и отъ прищѣкитъ на този или онзи факторъ. А българскиятъ народъ, който никога не е изпадалъ въ това състояние, не може да си представи, че днешното правителство именно ще трѣгне по тоя пътъ.

Азъ си спомнямъ държанието на правителството на Земледѣлския съюзъ и отговора, който даде тогава, когато чужденци се опитваха да се мѣсятъ въ нашитъ вътрешни работи, тогава, когато страститъ бѣха много понакипѣли, тогава, когато то нѣмаше възможностъ да се съпротивлява така, както може да се съпротивлява днешното правителство. Ние видѣхме правителството на Земледѣлския съюзъ да казва: „Не позволявамъ да ми се мѣси чужденецъ въ вътрешнитъ работи на държавата. Не само не позволявамъ, но и не мога да ставамъ оръдие въ ръцетъ на когото и да било“. И азъ искамъ да ви спомня думитъ на тогавашния министъръ на финанситъ, за да видите разликата между държанието на едно народно правителство и държанието на едно правителство патриотарско, на едно правителство, което се кичи съ тифлата патриотично, едно правителство, което едва ли не монополизира патриотизма за себе си. Когато въ 1921/1922 г. междусъюзническата комисия въ София се изказала за отсрочка на репарациитъ само за една година, а не за три години, както е искало правителството, и то при условие, ако българското правителство изработи новъ бюджетъ, въ съгласие съ междусъюзническата комисия, тогавашното скромно земледѣлско правителство има куража чрезъ устата на своя министъръ на финанситъ, Марко Турлаковъ, да каже: „Да ни прави комисията бюджета, значи да управлява тя. Ние сме готови да посрещнемъ съ отрицателенъ вотъ това, защото сѣтаме, че България не бива да се откаже отъ своя суверенитетъ“.

А пъкъ на 8 юлий 1921 г., когато Главната междусъюзническа комисия утвърждава доклада на междусъюзническата комисия въ България, казва: „Да направи бюджетъ България и да го представи въ комисията, но да даде доказателства за добра воля да изпълни договора“. Министърътъ на финанситъ отговаря: „Да се мисли или пъкъ да се сѣта, че само ако се прояви желание или се плаща нѣщо по чл. 121 отъ договора, само тогава България и българското правителство сѣ дали доказателства за добро желание за изпълнение на договора, азъ мисля не, ами твърдя, че това е пресилено тълкуване. (Ръкоплѣскания отъ земледѣлцитъ — крило „Стамболийски-Врабча“) Не е само плащането добро желание да се изпълнява договорътъ“.

Днешното правителство върви по обратния пътъ. Днешното правителство не само че отива да иска позволение на чужденци при съставянето на бюджета, но то отива да си кове законитъ въ Женева, въ Лондонъ и Парижъ, отива преди всичко да кове законитъ вънъ отъ българския Парламентъ и да ги донесе тукъ едва ли не само за една обикновена регистрация. Каква грамадна разлика между онова правителство и днешното, което дойде съ вота на народа, а днесъ се отказва да се подчинява на неговитъ желания, да удовлетвори елементарнитъ му искания, да изпълни обещанията си, които даде, и отива да става проводникъ на една политика, чужда на интереситъ на българския народъ. Ето другата причина, за да не можете нищо да направите днесъ. Ето другата причина, за да не може българскиятъ народъ не вчера и онзи денъ, но и днесъ и утре да чака нѣщо добро отъ васъ. И затова едно такова правителство, което е готово да пожертвува и суверенитета на българската държава,

и честта и достойнството на българския народ, не може повече да стои; повече да управлява — то трябва да си върви. Правителството на Народния блок проигра своите козове, правителството на Народния блок ще не ще, ще си върви. Правителството на Народния блок не пожела да изпълни поетите най-елементарни ангажменти.

Г. Калъповъ (д): Ще видим какъ стои работата с кръщелното свидетелство и къде ще отидешъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Кой къде ще отиде, ще видимъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Тамъ е щастието на Васъ, Г. Калъповъ, че на гърба на селяните дойдохте тукъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ще спратъ и игри, ще спратъ и инсинуации, ще млъкнатъ всички уста, които се мжчатъ чрезъ дългопробни интриги да злепоставятъ единъ общественикъ, който и да бжде той. Съ галости нѣма да отговарямъ. Ще отговарямъ само съ документи. Ще извадимъ очитъ на онѣзи, които не могатъ да виждатъ, не съ силата на празните приказки, а съ силата на документи. Не съмъ азъ, който се страхувамъ за мандата си. Азъ съмъ готовъ да ви дамъ не единъ, а 101 мандати. Моятъ мандатъ народътъ ми го е далъ, и той пакъ ще ми го даде, но вие къде ще бждете? Вие нѣма да получите мандатъ. Вие получихте довърне веднѣжъ, но нѣма да го получите втори пътъ. (Възражения отъ мнозинството)

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Цѣлъ Парламентъ се произнесе за неговия мандатъ. И вие се произнесохте.

Г. Калъповъ (д): Ама е малолѣтенъ. Фалшиво удостоверение е представилъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): И въ комисията, и тукъ се произнесохте, че одобрявате мандата му, а сега се отричате.

Г. Калъповъ (д): Нѣма такова нѣщо. Вижте въ стенографскитъ дневници, какво съмъ докладвалъ. (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни)

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Вие трѣбваше да изпълните ангажментитъ, които поехте, безъ да се отричате и самооплювате. (Глъчка)

Г. г. народни представители! Не говоря за васъ. Азъ говоря по принципъ. Поръчката, която ви е дадена, Г. Калъповъ, може да бжде изпълнена. Азъ отъ отговорности не бѣгамъ. Азъ заявявамъ: и сто мандата да имамъ, всѣки моментъ съмъ готовъ да ги сложа. Да вземе мандата ми, обаче този, който го е далъ. Не може да го вземе онзи, който не ми го е далъ.

А. Капитановъ (з): Попътъ, попътъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Никой не може да го вземе, защото нѣма възможностъ да го вземе. Азъ чакамъ и въ сѣда, и тукъ, да направите постѣпки, за да отговоря честно и достойно. Не желая нито единъ моментъ да стоя тамъ, където не ми е мѣстото. Но ако васъ ви боли и не можете да отговорите на нуждитъ на българския народъ и на критикитъ, които се правятъ тукъ, а се залавяте за дребнавости, ...

Г. Калъповъ (д): А, дребнавости!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): ... азъ не съмъ виновенъ. Вие ще отговаряте, вие ще давате отчетъ предъ българския народъ.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Г. Калъповъ! Кога бѣхте Вие искренъ? Когато вотирахте, че действително той е пълнолѣтенъ или сега? Кажете това!

Председателътъ: (Звъни)

Г. Калъповъ (д): Това, което съмъ казалъ, има го въ стенографскитъ дневници. Вземете да прочетете дневникитъ и ще видите какъ съмъ докладвалъ. Азъ съмъ докладвалъ, че този документъ нѣмаме право да го обтѣжваме.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. Калъповъ! Не си кривете душата. Дадена Ви е поръчка отъ Г. Гиргиновъ, или отъ Г. Гичевъ, или отъ Г. Вергилъ Димовъ — ще я изпълните. Какво сте виновенъ Вие! На днешното мнозинство каквото му се поръча, изпълнява го. То нѣма куражъ да излѣзе открито съ самостоятелно, съ свое мнение. То ще изпълнява. Може да бжде изпълнена и тая поръчка, която ви е дадена сега. Азъ отъ това не се боя, защото има една друга власт, която стои надъ всички и тя ще заповѣда не само на насъ, но и на онѣзи, които се мжчатъ съ най-мизерни и дългопробни сръдства да париратъ едни искрени критики на опозицията, критикитъ на онѣзи, които не сж съ тѣхъ и които не сж съгласни да имъ служатъ за машина, и отъ тая власт тѣ ще бждатъ сждени и осждени много по-жестоко. (Ржкоплѣскания отъ земледѣлцитъ крило „Стамболийски—Врабча“).

Отъ мнозинството: Е-е-й!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ винаги съмъ готовъ навсѣкжде да отговарямъ; вие нѣмате куража да отидете и да отговаряте тамъ, откъдето получихте властта, защото нѣмате съ какво да отговаряте. Вие отначалото досега си служите само съ шантажи, съ бламиране на подпредседател и пр.

Г. Калъповъ (д): Кой? Кажете!

И. Драгойски (д): За това заслужвате мастилница по главата. Не може да обвинявате Парламента така. Неврастеникъ такъвъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Всички, които се поддаватъ на тия домогвания.

И. Драгойски (д): Не се приказва така въ Парламента.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Вие, изглежда, не дочувате. Казвамъ: всички, които се поддаватъ. Ако Вие се поддавате, и Вие сте отъ тѣхъ. Азъ не искамъ да скриявамъ истината.

И. Драгойски (д): Вие казахте, че всички си служели съ шантажи.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Казахъ: всички, които се поддаватъ на такива домогвания. Не се касае за ония, които нѣматъ нищо общо съ тѣхъ.

М. Бечевъ (д): Кръчмарски приказки! Приказки само за галерията.

Нѣкой отъ мнозинството: Попътъ ще каже.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Ние бихме желали да знаемъ, какви мѣрки препоръчва правителството за изходъ отъ това положение. Ние не видѣхме нищо конкретно въ експозето на Г. министра на финанситъ; не видѣхме нищо конкретно и въ бюджетопроекта, който ни се предлага. Нѣма никаква мѣрка, която може да лѣкува днешното положение. Нѣма никаква нова инициатива, нѣма нищо, което може да даде известни резултати утре за лѣкуване на дълбокитъ рани въ снагата на българския народъ, на българската държава. И затова ние смѣтаме, че правителството не може повече да иска нашата подкрепа, подкрепата на българския Парламентъ. Не е вътрешната политика на правителството, не сж ония голѣми неправди, които се вършатъ спрямо свободитъ и правата на българскитъ граждани, които могатъ да накаратъ българския народъ да даде своята подкрепа на правителството. Вътрешната политика на днешното правителство е сжщо така лоша, каквато е стопанската и финансовата му политика. И днесъ се разтурватъ общински съвети, и днесъ се биятъ общински съветници по участъцитъ.

Б. Ецовъ (д): Това не е вѣрно. Лъжешъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): И днесъ си играятъ съ автономията на общинитъ. И днесъ разкарватъ общински съветници по участъцитъ, за да ги принуждаватъ да си даватъ оставкитъ, както бѣше въ миналото презъ сговористкия режимъ.

Б. Ецовъ (д): Това не е вѣрно.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): И това се прави не само съ оппозиционни земледълци, но и съ правителствени земледълци. Че малко ли протести има и въ правителственият врабчови вестници срещу тия порядки?

Г. Калъповъ (д): Правишъ интрига.

С. Кирчевъ (з. Ст. В): Такъвъ е случаятъ въ с. Стражица съ трима общински съветници-земледълци. Тѣ не сѣ наши, тѣ сѣ правителствени.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Г. г. народни представители! Би могло да се изброятъ много случаи на скандални полицейски произволи. Азъ не желая сега, при общитѣ дебати по бюджета, да се спирамъ на тѣхъ; азъ ще се спра на тѣхъ при специалния бюджетъ на Министерството на вътрешнитѣ работи. Но азъ съмъ длъженъ да подчертая предъ васъ, че вие не създадохте онова умиротворение на страната, което обещавахте. Азъ ви питамъ и ми отговорете на въпроса: защо днесъ въ два окръга има военно положение? Защо е това военно положение? Може ли да има миръ, може ли да има нормално положение въ една държава и същевременно да има обявено военно положение?

Б. Ецовъ (д): Шомъ е фактъ, може.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Може ли да се третира въ български граждани безпричинно по такъвъ начинъ, по какъвто се третиратъ гражданитѣ въ тѣзи окръзи? Да се осжда на доживотенъ затворъ за разтурено събрание! Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че е време вече да прѣмахнемъ тази аномалия — поне това, което не намира абсолютно никакво оправдание. Азъ смѣтамъ, че е време вече вие да помислите и по-скоро да прѣмахнете военното положение въ тѣзи два окръга. Азъ съмъ убеденъ, че вие корупцията нѣма да изкорените, че корупцията ще продължава да се шири. Докато системата на правителството е такава, какъто я очертахъ, корупцията нѣма да изчезне. Докато днесъ партизанството се насажда отъ върховетѣ на управлението, докато днесъ цѣлата държава и цѣлитъ народъ сѣ играчка въ рѣцетѣ на озлобени и корумпирани партизани, корупцията не може да изчезне. Днесъ нито надничарството ще изчезне, днесъ нито аферитъ ще изчезнатъ, днесъ нито ще бѣде намаленъ отъ гърба на българския народъ този голѣмъ бюджетъ, нито ще бѣдатъ прѣмахнати безотчетнитѣ фондове, нито ще бѣдатъ намалени голѣмитѣ заплати. Днесъ азъ не виждамъ и съ този бюджетопроектъ да се намаляватъ голѣмитѣ заплати. Какви облекчения ще дадете на българския народъ? Нима днесъ не могатъ да се намалятъ заплатитѣ на онѣзи голѣмци, които само съ добавъчнитѣ възнаграждения, съ командировкитѣ, съ тантиемитѣ, могатъ да живѣятъ два пѣти по-добре, отколкото само съ заплатитѣ си?

Б. Ецовъ (д): Кои сѣ тѣ?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ се чудя защо питате кои сѣ тѣ. Вие ги знаете. Азъ питамъ: защо министърътъ на финанситѣ нѣма куража да отговори тукъ, колко получава общо съ командировкитѣ и съ тантиемитѣ г. управителътъ на Народната банка? Той приповтори само колко е редовната заплата на управителя на Народната банка, която не била по-голѣма, отколкото презъ сговористко време.

Б. Ецовъ (д): Една трета е сега.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Даже така да е, азъ питамъ: можете ли вие да вземете за база времето, когато българскиятъ народъ се радваше на много по-голѣми цени за своитѣ произведения, когато единъ такъвъ голѣмъ бюджетъ можеше да се понася по-безболезнено? Можете ли да сравнявате онова положение съ днешното? И когато вие ще искате жертва отъ дребнитѣ чиновници, които получаватъ заплата по 1.000—1.500 л.; когато ще изхвърлите утре на улицата хиляди чиновници, когато ще ги направите безработни и ще насадите у тѣхъ не само чувство на злоба, но и едно революционно настроение; когато утре още много други нѣма да бѣдатъ гарантирани съ своя хлѣбъ — а и безъ това днесъ имаме хиляди безработни бездѣлалъкъ — азъ ви питамъ: защо държите надничари, които жентийствуватъ, които не работятъ нищо, а получаватъ отъ сръдствата, които българскиятъ народъ дава на държавата? Защо ще изхвърлите на улицата чиновника, който работи, а държите онзи, който нищо не работи? За тази ли политика вие поискате на 21 юний подкрепата на българския народъ?

Г. г. народни представители! Ние имаме куражъ да ви заявимъ днесъ, когато ще искате да рѣжете отъ малкитѣ, че трѣбва да почнете отъ най-голѣмитѣ. Вие не почнахте отъ тамъ. Вие нѣмахте куража да намалите заплатитѣ на гашитѣ министри и да посегнете да намалите дневнитѣ на депутатитѣ. Азъ не говоря, че сѣ голѣми, не е въпросъ на демагогия — да ви признае това отъ тукъ.

Б. Ецовъ (д): Въпросъ на шарлатанство е. Шарлатанствуашъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ ви заявявамъ, че заплатитѣ на депутатитѣ не сѣ голѣми; но въпросътъ не е за голѣмина, а за възможности. Българската държава нѣма възможностъ да плаща такива голѣми възнаграждения; а когато нѣма възможностъ да храни своя народъ, не може едни да си играятъ съ пари и съ високи заплати, а други да мизерствуватъ, да гладуватъ. Тогава вие не можете да говорите за справедливостъ, не можете да говорите за социална политика, не можете да говорите за народна политика.

Направихте ли нѣщо въ това отношение? Азъ ви задавамъ този въпросъ. Какво направихте вие? Вие намалихте заплатитѣ на малкитѣ чиновници.

Б. Ецовъ (д): На всѣчки чиновници сѣ намалени заплатитѣ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Намалихте съ нищоженъ процентъ заплатитѣ на голѣмитѣ чиновници, а туй намаление тѣ си го набавиха съ командировки, съ тантиемѣ, съ комисии.

Б. Ецовъ (д): Не е вѣрно това. Кривитѣ си душата. Лъжешъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Три и половина години азъ непрестанно питамъ министъра на финанситѣ: какво направи той за прѣмахване на онова лудо възнаграждение на чиновницитѣ въ Народната банка, което тѣ получаватъ, следъ като бѣдатъ уволнени?

Б. Ецовъ (д): Намали го

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Защо приказвате това?

Б. Ецовъ (д): Завчера той излѣзе съ факти; защо си кривите душата? Не Ви е срамъ! Не си точите достоянството!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Още преди да бѣде той министъръ, азъ повдигнахъ този въпросъ, че се дава милионъ, милионъ и половина възнаграждение на чиновници отъ Народната банка, които сѣ получавали годишно заплата стотини хиляди лева. Не имъ стига заплата, която сѣ получавали, не имъ стига максималната пенсия, която имъ се опредѣля да получаватъ, а отгоре имъ се дава като възнаграждение разликата за година и половина между заплата и пенсията!

Ето вашата финансова политика; ето вашата стопанска политика. Въ името на нея ли вие искате да получите ново довѣрието на народа? Нѣма да го получите.

Б. Ецовъ (д): (Казва нѣщо)

И. п. Рачевъ (з): Вземи си малко валерианъ!

Б. Ецовъ (д): Моята съвѣсть не е смутена.

И. п. Рачевъ (з): За съвѣсть да не говоримъ, защото нѣмашъ.

Б. Ецовъ (д): Вашата съвѣсть е смутена, защото сте предатели, агенти на чужди интереси.

А. Аврамовъ (з. Ст. В): Много си добъръ за нѣкой бо-статъ!

Б. Ецовъ (д): Отдавна се познаваме.

Председателъ: (Звъни).

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Намѣсто облекчение, намѣсто намаление на данъчнитѣ тежести, г. министърътъ на финанситѣ се похвали тукъ, че за 3 години сте приучили българскиятъ народъ не само да не чака облекчение, ами да понасялъ новитѣ по-голѣми тежести! Ето призна-

нието на самия министър на финансите: приучили сте нашия народ да носи нови тежести! Докато магарето се научило да не яде, загинало, и докато приучите българския народ да носи все по-нови и нови тежести, вие ще му турите кръст! Натам го тикате. Но ние знаем, че нѣма да успѣте; ние знаем, че българският народ ще намѣри въ себе си сили да се спаси и ще се спаси.

Г. г. народни представители! Въ единъ такъв моментъ, когато въ съзнанието на всички ни трѣбва да заживѣе мисълта, че трѣбва да се спасява народъ и държава, азъ питамъ: има ли го това съзнание въ нашето правителство?

Б. Ецовъ (д): Има го, разбира се.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): То си прави партизански смѣтки, то е готово да отиде къмъ най-долни попѣзновения само и само да удовлетвори кефа на единъ голѣмецъ, на единъ водачъ на фракция за смѣтка на Парламента, за смѣтка на народното стопанство, за смѣтка на българския народъ. Толкова време вече спорите, да има ли контролъ въ мина „Перникъ“ или да нѣма. Защо се страхувате отъ контролъ? Защо спорите толкова време? Шомъ има еднородици между васъ, шомъ има желание да служите на народъ и държава, защо спорите? Безспорно, трѣбва да има контролъ. Кой честенъ човѣкъ бѣга отъ контролъ? Не единъ, а десетъ контрола да има, шомъ си чистъ предъ себе си, шомъ си благороденъ въ помислитъ си, нѣма защо да бѣга отъ контролъ. Контролъ трѣбва да има, защото въ името на тоя контролъ всички агитатори на Народния блокъ пожънаха успѣхъ на 21 юний 1931 г. Съ изнасяне на безобразията, които се вършеха въ мина „Перникъ“, Народниятъ блокъ успѣ да се добере до власт. И днесъ, когато е на власт, може ли да става споръ: трѣбва ли да се реорганизируютъ работитѣ въ мина „Перникъ“? Може ли да става споръ, че въ мина „Перникъ“ трѣбва да се постави единъ по-ефикасенъ контролъ? Кѣде е бюджетътъ на „Перникъ“, защо не минава презъ Камарата? Ето колко вие мислите за държавата, колко мислите за народното стопанство, колко мислите за народа. Вие мислите да удовлетворявате вашитѣ партизански домогвания, мислите кой партизанинъ да удовлетворите повече и какъ да излъжете този нещастенъ народъ, който видѣ, че е измаменъ следъ 21 юний, за да можете, тъй или иначе, съ насилие, съ лъжа или съ измама да вземете гласа му да го задържите при васъ. И когато той не ви дава гласа си, вие отивате да вършите фалшификация, отивате къмъ фалшифициране на цифритѣ, които, за голѣма ваша изненада, не се оказаха такива, каквито вие ги очаквахте. За да получите по-голѣмъ процентъ за Народния блокъ, вие дадохте на съюза „Врабча I“ и гласовѣтъ на Обединения съюзъ, но когато дойде спорътъ за четвъртото министерско мѣсто, г. Гиргиновъ изнесе истинския резултатъ отъ изборитѣ, за да омаловажи претенцитѣ на г. Гичевъ. Ето вашитѣ голѣми мѣроприятия, съ които се занимавате; ето вашитѣ голѣми стопански реформи, съ които започнахте и съ които свършвате; ...

Б. Ецовъ (д): Г. Гиргиновъ не е фалшифициралъ цифритѣ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): ... ето вашата грижа за народа, за държавата! Ето ги! Тѣ ясно показватъ накѣде гласките държавния корабъ.

Б. Ецовъ (д): Кога г. Гиргиновъ е фалшифициралъ цифритѣ? Прилича ли ти да говоришъ така?

А. Циганчевъ (з): Отъ гая Ваша констатация, г. докторе, е доволенъ само г. Пѣдаревъ!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Знамъ много добре, че това, което нѣкои се опитаха да направятъ, го направиха отъ партизанска гледна точка, че фалшификацията на изборнитѣ резултати стана по партизански съображения, но азъ съмъ сигуренъ, че сжитѣ тѣзи, които днесъ контракуватъ съ г. Гичевъ или съ г. Вергилъ Димовъ и които имъ дадоха нашитѣ гласове, ще бѣдатъ утре най-жестоки въ своитѣ критики срещу тѣхъ, защото това сж само вѣдници, на които онѣзи господа „се хваняха“. Азъ знамъ, че партизанската смѣтка и на г. Гиргиновъ, и на всички онѣзи, които се помъжиха да дадатъ съ нашитѣ гласове голѣмо значение на господата отъ „Врабча“, ги накара веднага следъ това да потърсятъ начинъ да измѣстятъ центъра на тежестта, защото първото бѣше добре скроено, но второто веднага трѣбваше да ритне надире, веднага трѣбваше резултатътъ да се компенсира —

веднага врабчовци поискаха четвърто министерство. И когато дойде въпросътъ до компенсацията, когато се поиска четвъртото министерско мѣсто, тѣзи, които трѣбваше да го дадатъ, тѣзи, които щѣха да пострадаатъ, за смѣтка на които трѣбваше да стане всичко това, веднага се озмѣниха срещу своитѣ контрагенти, веднага развалиха достлукъ, защото г. Гиргиновъ изнесе предъ г. Гичева истинскитѣ резултати и му затвори устата.

А. Циганчевъ (з): Сѣдилищата ще си кажатъ думата, г. докторе.

Б. Ецовъ (д): Интригата нѣма да ти помогне.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Ето това ме успокоява. Азъ знамъ, че въ края на краищата никой не е въ състояние да заблуди българския народъ: всички знаятъ за кого сж гласували, а още по-добре всички знаятъ за кого ще гласуватъ утре. Вашиятъ страхъ е, че нѣма да гласуватъ за Народния блокъ и толкова, колкото гласуваха за Сговора, че Народниятъ блокъ нѣма да получи и толкова гласове, колкото получи Сговорътъ. И азъ искамъ да подчертая именно волята на нашия избирателъ, която вие днесъ не ще можете да измѣните, въпрѣки вашитѣ машиниции, която и утре нѣма да успѣте да я измѣните, въпрѣки полицията си.

А. Буковъ (з): Докторе! Остави насъ, кажи нѣщо за Цанковъ! (Оживление)

А. Циганчевъ (з): Вижъ г. Пѣдаревъ; той самодоволно се смѣе на приказкитѣ ти!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Азъ желая да се спра тѣкмо на въпроса за она безпорядѣкъ, който напоследѣкъ започва да сѣществувъ въ Университета. И когато ми казвате за Цанковъ, азъ ще ви отговоря веднага: вие създадохте Цанковъ, вие му дадохте възможностъ да ходи да ви критикува, защото не направихте абсолютно нищо за народа, съ което да парирате неговитѣ действия. Вие не предприехте нито едно мѣроприятие, което да дойде да ладе на българския народъ да разбере, че днесъ има едно ново народно управление. Вие не потърсихте смѣтка и за миналото, вие не потърсихте отговорности за миналото, вие оставихте да се ширятъ безотговорно много престѣпници, много крадци и убийци; вие оставихте да се ширятъ безотговорно много виновници; вие оставите и днесъ да се ширятъ безотговорно най-голѣмитѣ виновници за катастрофата, а се мѣчите да смачкате нѣкои отъ насъ, които сж се борили рамо до рамо съ васъ не, които сме дали най-много, за да дойдете въ тая Камара! Ето разликата! Вие не се борите срещу тѣхъ, срещу убийцитѣ и крадцитѣ; вие се борите срещу насъ. Вашата злоба и вашето настѣрвение срещу насъ сж много по-голѣми, отколкото срещу Цанкова. Вие го оставихте дълго време спокойно да си разиграва коня въ Университета. Вие оставите Цанкова свободно да ходи съ банди и да тормози българския народъ, а стрелате срещу емигрантитѣ, стрелате срещу дейцитѣ на обединения съюзъ, мѣчите се да убие онѣзи, които дадоха най-много, за да ви докаратъ тукъ на това мѣсто. (Ржкоплѣскания отъ землѣлѣщитѣ — крило „Стамболийски-Врабча I“.) Ето истината, г. г. народни представители! Отречете я!

А. Циганчевъ (з): Както Цанковъ, така и Вие благородете, че Ви е толериралъ Землѣлѣскиятъ съюзъ.

И. Василевъ (з): Много несериозно приказвашъ, докторе!

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Отговорете ми на въпроса, кой подбужда бунтоветѣ и побойщата въ Университета? Нали имате управлението, нали имате властта? Защо не вземете мѣрки да успокоите студентството, защо не въдворите редъ въ Университета? Защо оставите нѣкакъвъ си „Графъ“, детективъ на Цанкова, да прави дознание въ канцеларията на ректората и, безъ да бѣде нѣкаква властъ безъ да бѣде поне полицейска властъ, безъ да бѣде каквато и да било властъ, да си играе съ студентитѣ, да ги бие, да ги тормози, да имъ чуни главитѣ, да имъ пролива кръвта? Защо не вземете мѣрки? Какви мѣрки взехте? Подбуждали ги фразни крайни елементи! Вие виждате, че днесъ студентството, безъ разлика на партии, се бори за защита на своитѣ права. Вие можете да го ограничавате, вие можете да създавате закони, но, безъ закони, съ нѣкакви си измислени правилници по каприза на единъ ректоръ-фашистъ или по каприза на когото и да било да тормозите студентството,

златната младеж, за която много плачат всички, да я оставяте да става гавра въ ржцетъ на разни детективи, и полицията всъщност денъ да пълни аудиторитъ на Университета, кажете ми, въ коя държава го има това, кажете ми кой би го търпѣл, кажете ми кой народъ би могълъ спокойно да понесе едно такова безправие и унижение? Защо се сърдите тогава на младежта? Защо се сърдите на реакцията, противодействието и самозащитата на студентството? То ще реагира, то има право да реагира, да се защитава. И вашиятъ дългъ е да побързате да вземете мърки, за да не се стигне до изстъпления, които всъщност денъ могат да настъпятъ. Тукъ не може да става въпросъ за партизанство. Вие сте власт, вие сте длъжни да се вслушате въ желанията, въ исканията на студентството, на тѣзи искрени и крехки души. Вие трѣбва да вземете навреме мърки, докато не е късно. Единъ трупъ да падне, ще тежи на вашата съвестъ; единъ животъ да се погуби, ще тежи на съвестта на днешното Народно събрание, което не е взело мърки да предотврати тѣзи нежелателни инциденти.

Г. г. народни представители! Ще дойде въпросъ да се отговори на питанята, които сж направени по тази случка, но този въпросъ не чака питання. Той е спешенъ, и вие сте длъжни да спестите кръвта на българския студентъ, на българската академическа младеж. Вие трѣбва да я спасите, вие трѣбва по-скоро да вземете мърки.

И, ето, тамъ, където се подвизаватъ бандитъ на Цанкова, вие не вземате никакви мърки, а тамъ, където се появи единъ земеделецъ, единъ скроменъ деятелъ отъ обединения съюзъ, всички сте противъ него — веднага почупени глави съ столове, съ дървета, съ камъни. И трѣваше да дойдемъ до печалната присъда въ Шуменъ — азъ го казвамъ съ скръбъ на душата си — срещу земеделци. Не ме интересува отъ кое крило сж — тѣ сж земеделци!

Ето докъде се стигна въ това партизанско озлобление. Е добре, дошло е време, г. г. народни представители, да се тури точка на това. Трѣбва да помислимъ спокойно и по-зрѣло. Ние сме млади, ние сме ентузиастични, ние можемъ да бждемъ повече и хора на чувствата, но къде сж старитъ, съ улегнали мозъци и съ успокоени нерви, да застанатъ на висотата на своето мѣсто?

Вие, г. г. народни представители, днесъ имате една историческа отговорност. Азъ имамъ куражъ да ви заявя: Парламентътъ умира, вие умъртвихте Парламента! Днешниятъ Парламентъ удари въ сърцето цѣлия парламентаризмъ; парламентаризмътъ ще изживѣе криза! Нѣма защо да се сърдите. Вие, съзнателно или не, го докарахте до това трагично положение. Днешниятъ Парламентъ носи най-големата отговорност за кризата, която ще преживѣе парламентаризмътъ. Азъ съмъ подчертавалъ много пѣти: не сж антипарламентариститъ съ своитъ нещастни домогвания, които провалитъ Парламента. Голѣмитъ парламентаристи въ днешния Парламентъ, които се биятъ постоянно въ гърдитъ, че държатъ за Парламента, тѣ му нанасятъ смъртоносни удари. Всички тия срамни и скандални сцени, които се развиватъ въ нашия Парламентъ, всички партизански домогвания и забравата на интереситъ на народа докараха до засилването на ония антипарламентарни течения, които само си нахлузватъ маската на парламентаристи, но които въ душата си блътуватъ за единъ антипарламентаренъ строй, за една диктатура. Азъ дължа само да предупредя. Азъ съмъ убеденъ, че тая диктатура не може да съществува въ България, че нѣма условия за нея, че България все пакъ си остава България, че хитлеризмътъ може да вирѣе само въ Германия, че фашизмътъ може да вирѣе само въ Италия, тъй както болшевишкиятъ експериментъ може да вирѣе само въ съветска Русия, тъй както това, което прави Долфусъ, може да бжде допустнато само въ една Австрия. Въ България нѣма условия за това, и тѣ нѣма да успѣятъ. Трагедията е тамъ, че въ тия взаимни стѣлкновения може да се стигне до известни крайности, които днешниятъ Парламентъ не биваше да позволи. Ето къде е моята скръбъ за парламентаризма.

Азъ си оставамъ сторонникъ на парламентаризма: азъ съмъ младъ, азъ тепърва има да говоря и да работя за него. Нашата организация, нашиятъ съюзъ даде най-яркото и най-силно доказателство, че държи за парламентаризма. Никога парламентаризмътъ не е билъ така силенъ, както презъ времето на най-големия парламентаристъ Александъръ Стамболийски. (Ржкоплѣскания отъ земеделцитъ крило „Стамболийски — Врабча I“) Никога Парламентътъ не е завоювалъ такава солидна почва, както презъ времето на земеделското управление преди 9 юний.

М. Бойчиновъ (д. сг. Ц): Ти вѣрвашъ ли го това?

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): 9 юний провали парламентаризма, но не може да го убие; 10 юний му нанесе смъртенъ ударъ, но днешниятъ Парламентъ, азъ се страхувамъ, че ще го погребѣ; ще го погребѣ не завинаги, но достатъчно е, че ще бжде макаръ и за известно време погребанъ. Отговорността за това нѣма да падне върху никои другъ, освенъ върху васъ. Ето това е, което трѣбва българскиятъ Парламентъ дабѣ да запомни! Парламентаризмътъ ще бжде спасенъ отъ скромнитъ, мълчаливи, но искрени парламентаристи, а не отъ патентованитъ фалшиви парламентаристи.

Г. г. народни представители! Азъ направихъ общитъ бележки, които смѣтахъ, че съмъ длъженъ да направя. Азъ пакъ ви казвамъ, че вашиятъ бюджетъ нѣма да даде никакви положителни резултати. Съкращенията, които сте направили, сте ги направили за смѣтка на веществени разходи. Съкращения на веществени разходи не сж съкращения, защото въ края на краищата тѣ се възстановяватъ съ свръхсмѣтни кредити, съ каквито имахме случай да се занимаваме вече нѣколко пѣти и следъ миналия бюджетъ. И ако се стигна вчера и оня денъ до стачка въ болница поради недостигъ на храна за туберкулозни, съ този бюджетъ вие ще изхвърлите на улицата и учители, и телеграфопощенци, и много други, които иматъ нужда отъ залькъ хлѣбъ и които биха могли да бжде въпрегнати въ творчество, вмѣсто да бжде хвърлени въ армията на недоволството, ако щете, въ армията на болшевизма.

Недейте си прави илюзия, че срещу болшевизма вие ще воювате съ закона за защита на държавата. Законътъ за защита на държавата не може да воюва срещу отчаянието и беднотията, законътъ за защита на държавата не може да забрани на гладния да иска хлѣбъ, не може да забрани на онзи, който е въ затвора, да иска да излѣзе на свобода, не може да забрани на болния да иска да се лѣкува, не може да забрани на туберкулозния да иска храна. А съ какво ще го лѣкувате, ако не съ храна? Какъ ще го лѣкувате, ако не му дадете повече храна, повече и отколкото нормално трѣбва? А вие виждате, че има недостигъ на храна. Това, което се дава въ болницитъ, не е храна — това е мизерия. И ако въ санаториуми и въ отдѣления за туберкулозноболни се дава такава храна, представете си другитъ болници! Вие не може да чакате резултати отъ медицината при такива мизерни условия. Вие чакате резултати отъ лѣкаритъ, които отидоха по селата, а ако не сж, то половината отъ рецептитъ на селянина оставатъ неизпълнени, защото нѣма пари, нѣма срѣдства, нѣма възможност! Вие не правите нищо въ това отношение съ тоя бюджетъ. Напротивъ, вие оставяте сжщата оскъдица, вие оставяте сжщата липса на храна и ще имате случаи, както оня въ Стара-Загора, съ интернирания и съ полицейски мърки да лѣкувате туберкулозитъ, като ги въдворявате на мѣстожителство. Утре тая армия ще порастне, и вие ще бжде изпрѣчени предъ нейния походъ срещу вашето правителство и, ако щете, срещу държавата. Това не е борба срещу болшевизма. Борбата срещу болшевизма е да дадешъ хлѣбъ, да дадешъ жилища, да дадешъ свобода, да дадешъ права, да дадешъ вѣра и възможност на всѣки българинъ да живѣе. Питамъ ви азъ тогава, кой е този въртоглавъ, който ще отиде да си чупи главата на барикадитъ? Защо има нужда отъ закона за защита на държавата, защо ви е тоя мизеренъ, пораженски, противонароденъ, противочовѣшки законъ, който обещавахте да премахнете, а го държите и до днесъ и го прилагате най-жестокъ? Защо тормозите българския народъ съ този сраменъ, драконовски законъ? Нали този народъ е ужъ съ васъ, нали ви ужъ давалъ подкрепа си и гласовѣтъ си? Защо има нужда тогава да го обуздавате съ закона за защита на държавата? Явно е, г. г. народни представители, че българскиятъ народъ си е оттеглилъ вече довърнето отъ Народния блокъ. Той е днесъ оппозиция.

Председателъ: Завършвайте, г. Димитровъ, защото наблюдава да ви се свърши времето.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з. Ст. В): Свършвамъ, г. председателю. — Г. г. народни представители! Ние смѣтаме, че правителството на Народния блокъ, което си служи днесъ съ сжщия бюджетъ, съ който си послужи миналата година, не може да допринесе за заздравяване положението на страната, не може да допринесе нищо за уталожване на страститъ всрѣдъ българския народъ. А особено що се касае до най-болния въпросъ — за задълженията. Ние смѣтаме, че съ този бюджетъ се създава възможност и почва за по-голѣми стѣлкновения, и съжаляваме, че правителството, което дойде да омиротвори страната, ще докара едва ли не революция. Недейте търси тогава отъ

говорност друге. Онзи, който не дава възможност на един народ да живее спокойно, мирно и лоялно, да има хляб, да има жилище, той проповядва революция, а не онзи, който отива да отстоява своите легитимни, законни права, пък било и на барикадите.

Ето нашето мнение. Ние сме, че днешното правителство може да направи само една услуга на българския народ, че днешното правителство ще изпълни поне един дълг към българския народ, ако по-скоро си отиде, ако по-скоро слезе от власт и ако по-скоро се отиде на едни нови законодателни избори, които да доведат до една нова Камара, до една дейна Камара, до една народна Камара, до едно смъло и кадърно народно правителство. Ние сме, че г. г. народни представители, че съпалативи нма да се направи нищо и на тези палативи ние противопоставяме новата системна реорганизация на държавата, ние противопоставяме един план за коренна реорганизация, ние противопоставяме, ако щете, един нов строй, една нова система. Тоя прогнъл банкерско-капиталистически строй, тая система, която нищо не даде, е вече отречена от времето — това го признаха дори и привържениците на капитализма. Капиталистическият строй трбва по-скоро да си отиде, той си отива — той е пътник, и никой не може да го спаси — за да дойде един нов строй, строй на едно истинско народно управление, на един съловен Парламент, да дойде един съловен кооперативен строй, както го наричаме ние, кждето народът ще има своите политически права, като господар в страната, да дирижира управлението на държавата си, кждето народът ще има въ ржцет си и една здрава кооперативна организация, при която ще има пълно и истинско равенство, и чрез която народът ще има въ ржцет си пълната свобода и възможност да дирижира стопанския, финансов и икономически живот на страната. Ето най-справедливият, най-човшкий строй, за който ние работим, за който копнем, за който сме се борили и за който сме готови да дадем последните си сили (Оживление) Ние сме убедени, че, колкото и да се противопоставят противниците на тая нова система, на тоя нов строй, той ще се наложи. Новият строй ще дойде, защото времето го иска. Тъй, както днешният строй измсти феодализма, новият съловен и кооперативен строй ще измсти капиталистическия строй, за да дойде нов мощен и компетентен съловен Парламент, ново творческо народно управление, което ще обнови България, ще установи мир, спокойствие и ред в страната и ще тикне и народът, и държава напред към култура, към успех. (Ржкоплскания от земледелците — крило „Стамболийски-Врабча I“).

М. Бечев (д): Ашколсунъ бе!

Б. Енов (д): Парламентът съловен, кооперативен! Тогава подайте си ръката на проф. Цанков.

Председателът: Има думата народният представител г. Иванъ Инглизовъ.

И. Инглизовъ (мак): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! И тази година Народното събрание трбва да се произнесе по най-важния държавен акт — бюджетът. При общите дебати по бюджета много малко се прикизва по съществува на самия акт — бюджетът на държавата; повече се приказва по политиката, вътрешна и външна, на правителството, което управлява страната. **Ако въ тези дебати се влага повече разум и повече стремж да се изтъкнат неджит и да се посочат пътищата, които могат да допринесат нщо добро за страната, тбиха били много полезни.** За голмо съжаление, обаче, поне аз вая заключение, че, съ изключение на казаното от нколко души орагори, всичко друго, което се приказва по този бюджет, е чиста партизанщина. Говори се, просто, като се изхожда не толкова от интересит на държавата, колкото от интересит на партията, към която се числи известен народен представител.

Г. г. народни представители! Мнозина не харесаха експозето на г. министъра на финансит. На мене, обаче, може би защото съм по-прост от тия, които съ приказвали то се хареса. Въ него г. министърът на финансит даде данни, какво е положението на държавата, какво е положението на приходит, какви съ разходит, и изтъкна, че той се е стремил и се стреми, заедно съ своите колеги, да уравниси бюджета. Мисля, че това трбва да бже стремжът на вско българско правителство — да има уравновесен бюджет. Ако има гршка, тя, според мене, г-да, е другаде — че нашият бюджет винаги се копира от миналогодишни бюджети и че се пра-

вят съкращения така en gros, да кажем 10—15—20%, безразборно въ кое министерство се правят. Често пъти съкращения се правят там, дето би трбвало разходит да се увеличат, а често пъти пък се предвидат увеличения на разходит там, дето тб не биха допринесли никаква полза за държавата, за народното стопанство. Би следвало при гласуването на държавния бюджет да има принципност, която трбва да изхожда от едно положение: какво е народното, националното производство и какъв процентът от това производство трбва да се уплрби като разход за държавни нужди, т. е. за поддржане на чиновничеството и за други държавни нужди.

Слушахъ тук, пакъ въ Народното събрание, че държави, които съществуват отъ по-дълго време, съ опредляли норма за гласуването на бюджетит си. Така, напр., Съединенит шати гласуватъ бюджетъ 4% отъ националния доход; има държави, които гласуватъ до 5—6—10%, максимум до 15% отъ националния добивъ. У насъ, обаче, отъ това, което чуехме отъ г. министъра на финансит, се вижда, че нашето национално производство, което е било 42 милиарда лева годишно, сега е спаднало на 20 милиарда лева. Ако приемемъ, че нашият държавен бюджетъ сега, заедно съ бюджета на държавнит желзници, ще надвиши 6½ милиарда лева, това значи, че нашият бюджетъ е около 35% отъ националното производство. А като притуримъ и разходит за поддржането на нашия обществен строй — поддржка на общинит — ще видимъ, че разходит за поддржането на нашия обществен строй ще отидат къмъ 40—45, ако не и 50% отъ националното производство. По такъв начинъ нашият производител дава 50% отъ онова, което произвежда, на държавата и на общинит — единъ много голъм процентъ.

И. Драгойски (д): Това не е врно.

И. Инглизовъ (мак): Така поне азъ го разбирамъ, споредъ това, което чухъ отъ цифрит.

И. Драгойски (д): Вие самъ знаете, безъ да се ровите въ каквито и да съ статистики, че този, който произвежда, какъвто и да е той, не дава за данъци половината отъ онова, което получава. Тези статистики съ книжни. Въ действителност, кой дава половината отъ дохода си за данъци?

И. Инглизовъ (мак): Азъ вземамъ за база това, което каза г. министърът на финансит, който, вврвамъ, подобре отъ мене е проучилъ, какво е националното производство. И вски отъ насъ, който проври, че се убеди, че това е истина. Ако тези данни, които дава статистиката, не съ врни, не зная тогава, защо поддржаме Дирекцията на статистиката, която плаща на стотици чиновници именно за това, да ни даде известна база, на която да се основаваме. А тези данни се взематъ отъ тамъ. И ако азъ не съмъ можалъ да проври за цбл България даннит, които дава Дирекцията на статистиката, то проврилъ съмъ ги — не за тази година, а за миналата година — за нашия окръгъ и съмъ констатиралъ, че при едно производство, което е дало на населението около 400 милиона лева годишен доход, сумирано всичко онова, което е произведено по статистическите данни, населението въ нашия окръгъ е платило на държавата, на окръга и на общинит около 200 милиона лева данък, което пакъ е равно на 50% отъ онова, което е произведено. Нека шкартираме 10%—40% пакъ съ много.

Та, казвамъ, моето скромно разбиране е, че бюджетът трбва да се базира на националния доход. Азъ съмъ проучвалъ това, което съмъ могълъ да проуча въ нашия окръгъ, не мога да проучвамъ навсжжде, но затова пък г. министърът на финансит е проучилъ всичко. Ако той ни лже, тогава и азъ ще лжа, но не вврвамъ да се е базиралъ той на случайни данни.

Отъ друга страна, г-да, азъ си представямъ държавата, въобще, като едно голмо семейство. Едно семейство, което произвежда повече богатства, твори повече блага, а разхода по-малко, ще върви отъ ден на ден къмъ подобрене, а семейство, което харчи повече, отколкото произвежда, върви къмъ западане. Същото е и съ държавата. Една държава, която не може да произведе повече и да изнесе навън, за да влзе въ нея чужда валута, и която не внася отъ вън само толкова, колкото й е необходимо, за да посрща своите нужди, а труп дългове срещу това, което внася отъ вън, тя не върви. Споредъ мене, къмъ добро. Така също по този въпросъ г. министърът на финансит изтъкна, че ние по-рано сме изнасяли продукти

за 6 милиарда лева, а сега изнасяме само за 2 милиарда лева; той самъ каза, че износътъ е намалѣлъ съ 300%. Нека да е намалѣлъ съ 200%, пакъ е много, г-да.

И. Драгойски (д): Тукъ вече статистиката е права.

И. Ингилизовъ (мак): И другаде е права.

Така че, всичко това, което се изнесе, не отъ менъ, а отъ преждеговорившиѣ, е едно доказателство, че нашата държава не върви добре въ стопанско, материално отношение.

Какво би трѣбвало да се направи, за да може да се подобри положението у насъ? Азъ пакъ ще си позволя една волностъ — ще изкажа едно мое лично разбиране, че много малко отъ насъ, народнитѣ представители, сме си задали за задача да обмислимъ въпроса, какъ да подобримъ положението на страната. Каточели повече сме си задали за целъ, какъ можемъ ние, като партизани, да засилимъ нашата партия, какъ можемъ, тия, които сѫ на властъ, да ги съборимъ, или тия, които не сѫ на властъ да ги подкрепимъ, за да дойдатъ на властъ. Каточели тази е по-главната и по-важната задача, отколкото задачата, какъ можемъ да подобримъ стопанското положение на нашата страна.

А ние, г-да, трѣбва да се загрижимъ най-сериозно за положението на нашата държава. Дотолкова, доколкото съмъ ходилъ по селата, азъ виждамъ, че е ужасно тежко, много тежко е положението на нашия земеделѣлецъ. А ние знаемъ, че грамадната частъ, грамадниятъ процентъ отъ нашето население е земеделѣско. Затова, естествено е, че всички правителства сѫ се стремѣли и се стремѣтъ да могатъ да подобрятъ положението на земеделѣца-стопанинъ. Не съмъ съгласенъ, обаче, съ мнението на мнозина, че сегашното правителство и Камарата, да кажемъ, не сѫ направили нищо за облекчение на това положение. Даже нашата парламентарна група бѣше обвинена — и сега се обвинява — че така, отъ любоугодничество, безрезервно, е поддържала днешното правителство. Азъ ще се помъжа да опровергая това обвинение. Ако има грѣхъ нашата група, той е другаде. Грѣхътъ на нашата група е, че не се е солидаризирала съ оппозиционеритѣ, които се стремѣха да използуватъ известни моменти, за да съборятъ това правителство и да дойдатъ тѣ на властъ. Изхождайки отъ чисто народни интереси, така както ги е разбирала, нашата група е гласувала, безъ да държи смѣтка кой управлява и кой ще управлява, защото нито има намѣрение да дохожда на властъ, нито има намѣрение да пада отъ властъ. Сега ще се помъжа да обоснова защо ние сме гледали така на тия въпроси.

Най-напредъ, г-да, българската държава, въ лицето на Парламента, се помъжи да облекчи положението на земеделѣца-стопанинъ. Съ закона, който се гласува презъ миналата година, ако се не лъжа, за закрила на земеделѣца-стопанинъ — „Държавенъ вестникъ“ брой 15, отъ 1932 г. — ние предвидѣхме, че на земеделѣца не може да се отчуждаватъ 50 декара по изборъ, не може да му се отчуждава храна толкова, колкото му е необходима, нужна, за да изхрани семейството си и добитѣка си, не може да му се отчуждава инвентарътъ, 20 овци, 10 кози, 7 свини, 1 хранено свинче и пр. и пр. Значи, нищо не можемъ да отчуждимъ на земеделѣца стопанинъ, който е батакчия, който не иска да плаща, освенъ онова, което той има да дава на Земледѣлската банка, на кооперациитѣ, на популярнитѣ банки, както и на държавата.

Споредъ менъ, направи се много нѣщо. Ще ви кажа, обаче, какво съмъ чулъ отъ селяни — „Г. Ингилизовъ! Ние много че сме доволни отъ този законъ, особено тия, които сме били честни платци и които искаме да плащаме, защото нѣмаме кредитъ. По-рано ние вземахме на вересия отъ бакалина, отъ манифактурджията, и ако не можемъ да му платимъ, той е съ пълната увѣреностъ, че ще му платимъ, когато имаме, и все поддържаше нашия кредитъ. Сега, ако нѣмаме 2 л., половинъ килограмъ солъ не можемъ да купимъ на чаршията, защото никой не ти дава на кредитъ. Не е важно, че ще ни опростятъ 1.000 или 2.000 л., а е важно, че ние при това положение не винаги можемъ да имаме пари и не можемъ да поддържаме ежедневнитѣ си нужди“.

Ето защо, замисли се и законъ не само за облекчаване на длъжницитѣ, но и за гарантиране на кредита. Гласува се и законътъ за предпазни конкордатъ. Гласува се презъ миналата година и законъ да не се взѣма доземеменъ данѣкъ на земеделѣци, които притежаватъ до 100 декара земя, до 10 декара тютюница, до 3 декара градини и пр. Съ закона за събиране на закъснѣли данѣци и за разпредѣление на сѣщитѣ и на текущитѣ данѣци, се гласува да се опростятъ до 10.000 л. всички слѣти данѣци, да се опростятъ 75% отъ дължими данѣци до 20.000 л. и т. н.,

като се предполагаше, че най-големитѣ задължения на дребнитѣ земеделѣци ще бѣдатъ 10—15—20 хиляди лева. Значи, държавата въ това отношение направи много нѣщо.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ)

Сега, за последния законъ. Слушахъ г. проф. Стояновъ, слушахъ сега преди малко и г. Димитровъ и други, които приказваха, че държавата, респективно днешното правителство и Камарата, нищо не сѫ направили за облекчение на длъжницитѣ. Г-да! Ще направя една прещенка и ще ви кажа защо ние гласувахме за този законъ. Въ този законъ действително се искаше да се прокара едно намаляние на задълженията — не само намаляние на лихвитѣ, а намаляние и на главницата — съ 50%. За кого? За боляшинството отъ населението въ нашата страна, т. е. за земеделѣското население. А всички знаемъ, че земеделѣското население най-много е задлъжнѣло спрямо Земледѣлската банка, спрямо кооперациитѣ, кредитирани отъ нея, и спрямо популярнитѣ банки. И целта, т. е. г. народни представители, бѣше да се опростятъ най-малко наполовина задълженията. Азъ бѣхъ въ комисията, когато представителѣтѣ на Земледѣлската банка изтъкна: „Ако вие, г. г. народни представители, намирате, че утре земеделѣцътъ нѣма да има нужда да получи известна сума за изхрана на себе си, на добитѣка си, ако нѣма нужда да му се подпомогне, за да си купи волъ, рало и пр. — тогава да заличимъ тия задължения“. Не. Всички бѣхме съ убеждението, че тѣзи нужди на земеделѣца-стопанинъ не сѫ изчезнали — напротивъ, тѣ сѫ много по-големи, отколкото сѫ били въ минало време. Какво представлява Земледѣлската банка, кооперациитѣ и популярнитѣ банки? Собствени капитали тѣ нѣматъ. Капиталитѣ имъ сѫ събрани суми отъ дребни спестявания; тѣ сѫ, споредъ мене, единъ виръ, единъ резервуаръ, въ който се втичатъ различни поточета — дребни спестявания, Спестовна каса, сиротски влогове. Този виръ собственъ изворъ нѣма. Земледѣлската банка, популярнитѣ банки нѣматъ, ако мога така да се изразя, никакви собствени капитали. Тия спестявания и влогове сѫ поточета за този виръ. Ако речемъ този виръ, този резервуаръ, който въ случай на нужда пуска на една или на друга страна нуждната вода за напояване, да го отпущимъ, да го изпразнимъ, кой ще гарантира, че този виръ на нова смѣтка ще се напълни? Има ли нѣкой да гарантира? Кой е този будала, който, ако има 5 л. спестени, ще ги внесе въ Земледѣлската банка, въ Спестовната каса или въ сиротскитѣ влогове? Можемъ ли ние да унищожимъ единствения институтъ *par excellence* народенъ, който въ всѣки моментъ се притичва въ помощъ на държавата? Ето защо, казвамъ, че съ този законъ ние гарантирахме до известна степенъ не капиталитѣ на Земледѣлската и Кооперативната банки, но влоговетѣ, дребнитѣ спестявания, като държавата се притече на помощъ съ 50 милиона лева на Земледѣлската банка и съ 15 милиона лева на Централната кооперативна банка.

Г-да! Малко-много и азъ се занимавамъ съ търговия и мога да ви кажа нѣщо за частнитѣ задължения. Въ прѣки че не е предвидено въ закона, на много мѣста кредиторитѣ сѫ готови да опростятъ, безъ да се предвижда въ закона, 50%. Съ закона за облекчение на земеделѣца-стопанинъ ние предвидѣхме намаляние до 50%; а азъ ще ви кажа, че нѣкъде кредиторитѣ сѫ готови да опростятъ 70%, стига само да получатъ нѣщо, защото не знаятъ какво ще получатъ утре, следъ тия 4 мораторни години; 2 години се дава мораториумъ, 1 година е за процедурата, 1 година нѣмашъ право да действувашъ, следъ това се дава разсрочка 10 или 15 години и не знаятъ следъ това какво ще получатъ — и заради това тѣ сѫ готови да ликвидиратъ. И, както се изтъкна, ликвидирани сѫ задължения за повече отъ 1½ милиарда лева по този законъ. Въ новия законъ ние предвидѣхме положението, кой както предпочете, така да се ползува — било по стария законъ за закрила на земеделѣца-стопанинъ, било по закона за облекчаване на длъжницитѣ и заздравяване на кредита. Така че отъ своя страна държавата направи това, което можеше и трѣбваше да направи. И азъ мисля, че този законъ е много разуменъ, защото действително трѣбваше да се гарантира и кредитътъ.

К. Кораковъ (д): На друго мнение е г. Димитровъ.

И. Ингилизовъ (мак): Г. Димитровъ прави демагогия; той надали познава тоя въпросъ и надали се интересува да го познава. Г. Димитровъ има за целъ едно: да събаря. И сега азъ точно дохождамъ до заключението, че нашата група, която е разсѣждавала по тоя въпросъ, имала е предъ видъ това гледище, и затова е гласувала,

а не за да крепи правителството или да угажда на този или онзи.

К. Кораковъ (д): Една права и разумна мисъл.

И. Ингилизовъ (мак): Г. г. народни представители! Направиха се тия облекчения, които можеха да се направят. Обаче ние не можем да не бъдем благодарни на днешното правителство за това, че действително вътрешната политика се стабилизира: нѣма вече тия недоволства, нѣма вече тия ексцеси, които се проявяваха презъ миналото. Отъ друга страна, когато станаха частичните избори, и сега, когато станаха селско-общинските избори, нѣмаше оплаквания, нѣмаше телеграми за извършени насилия и пр. — което показва, че е имало единъ редъ. Разбира се, той редъ не може да бъде идеаленъ; нѣкъде нѣкого ще пречукатъ малко — такъвъ е редътъ у насъ — но тия случаи сѣ много по-малко, отколкото сѣ били въ миналото.

Гласува се законъ за облекчение положението на земледѣлца-стопанинъ; гласува се и законъ за селските общини. За голѣмо съжаление, азъ не зная кои сѣ съображенията на днешното правителство, задето последниятъ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, не се прилага. А той законъ е необходимо да се прилага. Само по такъвъ начинъ може да се добие още една спестовност, само по такъвъ начинъ може да се добие премахването на известни излишни данъци, които се даватъ отъ страна на земледѣлца-стопанинъ. Защото знаете, г-да, че често пъти това, което се плаща на общината, е въ двоенъ и троеенъ размеръ повече, отколкото онова, което се плаща на държавата и, следователно, е непоносимо за населението. Затова той законъ би следвало да се приложи.

Г. г. народни представители! Чухъ г. Георги Петровъ да казва, че ние трѣбва да съкращаваме чиновници. Всички приказваме за съкращения, но като дойде да се съкращава, азъ не мога да виня само правителството, а ще обвиня и насъ си. Всѣки отъ насъ се стреми, ако може единъ чиновникъ повече да има въ неговата околия, защото ще настѣпимъ приятели, съпартизанти, роднина и пр. и пр. Така е. Ние не само че не подпомагаме въ това отношение министритѣ, но, напротивъ, насърчаваме ги и даже имъ се съдимъ, когато не ни удовлетворяватъ. А вѣрно е, че ние не можемъ да излизаме отъ гледището, че щѣли да бъдатъ недоволни 100, 200, 500 или 1.000 български граждани, понеже щѣли да останатъ безъ работа. Погрѣшна е политиката на всички правителства, включително и на днешното, че не се замислюватъ върху този въпросъ. Че трѣбва да има съкращение, трѣбва да има; че има излишни служби, има ги; че има хора, които, безъ да пинатъ писалка цѣла година, получаватъ заплатата, има ги, никой не може да отрече това. И азъ единични случаи не искамъ да ви поменавамъ. Съкращения се налагат навсякъде, и днешното правителство трѣбва да се замисли върху този въпросъ, трѣбва да ги направи безъ огледъ, както казахъ, че ще имаме недоволства и че ще бъдатъ изхвърлени на улицата български граждани. Сщото нѣщо го казваше и г. Димитровъ, само че, като приказваше за съкращения и за икономии, същевременно каза: какъ могатъ да се изхвърлятъ хиляди хора на улицата! Не може, хемъ съкращения, хемъ да не се уволняватъ чиновници! Или ще има назначения и, следователно, повече разходи, или ще има съкращения и, следователно, ще има недоволни и гладуващи, може би. Само по такъвъ начинъ ще има икономии въ бюджета.

Също така направи ми впечатление, че г. Димитровъ се спър на министерските заплати. Нито съмъ билъ министъръ, нито имамъ намѣрение да ставамъ такъвъ, нито пъкъ нѣкой ме е наговарилъ да защитавамъ министритѣ.

Ц. Стоянчевъ (з): Не се заричай.

И. Ингилизовъ (мак): Но рекохъ да илюстрирамъ предъ васъ какви сѣ били заплатитѣ на министритѣ въ миналото и какви сѣ сега. За основа взехъ заплатитѣ на министритѣ отъ 1912 г. Въ 1912 г. единъ министъръ е получавалъ въ днешни пари, въ днешни лева 33.750 л. месечно. Правени му сѣ 4% удържки за данъкъ замятие и 8% за пенсия, или всичко 12% — т. е. удържани му сѣ 4.150 л. и е получавалъ чиста месечна заплата 29.700 л. Сега министъръ получава по ведомостъ 20.500 л.; правятъ му удържки 5.125 л., оставатъ му чисти 15.375 л. — т. е. днешната заплата на министра е съ 50% по-долу, отколкото е била презъ 1912 г.

Г. г. народни представители! Нека видимъ каква е била заплата въ миналото на единъ главенъ секретаръ при министерство и каква е заплатата му сега. Въ 1912 г.

единъ главенъ секретаръ е получавалъ годишно 7.800 л., т. е. въ сегашни пари е получавалъ 17.550 л. месечно; правени му сѣ удържки 2.106 л., или чисто е получавалъ 15.444 л. месечно. А сега същиятъ главенъ секретаръ получава чисто 10.200 л. месечно, т. е. съ 35% намаление въ сравнение съ 1912 г., която вземамъ за база.

Г. г. народни представители! Не можемъ да приказваме, че заплатитѣ на министритѣ, на народнитѣ представители и на нѣкои висши чиновници били голѣми. Дайте съветни хора, които да работятъ! Виждате, че заплатитѣ сѣ намалени и нѣма какво повече да приказваме. Ако ли пъкъ се приказва и въпрѣки това, то е за демогогия. Азъ не зная дали, ако тукъ, на министерските мѣста, би дошелъ нѣкой отъ тия, които приказватъ противъ министерските заплати, нѣма да потърси той начини и срѣства да получава малко повече, отколкото получаватъ сегашнитѣ министри. Та, казвамъ, това, което се приказва, трѣбва да се приказва съ разумъ и съ желание действително да се направятъ известни разумни икономии.

Г. г. народни представители! Азъ нѣма да приказвамъ за външното положение на страната, защото по политиката на българското правителство ще има да се приказва, когато разглеждаме бюджета на Външното министерство. Ние, заедно съ всички представители на парламентарнитѣ групи въ Народното събрание, сме одобрявали и одобряваме досегашната външна политика на днешното правителство, и то не за да угодимъ на тоя или она. Единственъ сегашниятъ министъръ-председателъ излѣзе отъ трибуната да каже, че ние можемъ да бъдемъ приятели съ нашитѣ западни съседи, югославянитѣ, ако тѣ признаятъ, че въ Македония живѣятъ българи и че тия българи иматъ право на съществуване, както всѣки човѣкъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Ние не можемъ да не одобряваме една такава политика, когато, нека го признаемъ, по-рано не се даваше даже да се приказва за тази работа. Отъ друга страна, днешното правителство издигна на сцената и въпроса за ревизията на договора, която ревизия се налага. Ето защо въ това отношение, пакъ съ пълното съзнание, че одобряваме политиката на днешното правителство, сме гласували, когато е дохождалъ редъ да гласуваме за тая политика. Грѣхътъ ни е единъ — че не сме угодили може би на тия, които сѣ искали да свалятъ правителството, за да дойдатъ тѣ. Този грѣхъ признаваме, но другъ грѣхъ, по съзнание, не намираме, че сме направили.

Г. г. народни представители! По просвѣтната политика на правителството се приказваха много работи. Ще ми позволите и азъ да кажа нѣколко думи. Моитѣ уважения къмъ г. министра на просвѣтата, съ когото съмъ приказвалъ, и той се е възмущавалъ отъ много работи. Знамъ единъ-два случая, които ми се казаха, и ще ги съобща.

Единъ съдия въ Орѣхово, ако се не лъжа, Георгиевъ, е далъ 4.000 л. за да бъде назначена жена му за учителка. Лично азъ пъкъ имамъ случай да препоръчамъ една моя роднина вдовица, жена на бившъ съдия, да бъде назначена за учителка въ с. Локорско, Софийско, където е била по-рано, за която и г. Върбенковъ бѣше далъ бележка да я назначатъ. Председателътъ на училищното настоятелство, националибералъ, дохожда лично съ мене при г. окръжния училищенъ инспекторъ да говори, че сѣ водили отъ нея и моли да бъде пакъ назначена. Обаче, за голѣмо съжаление, на другия денъ дохожда тази госпожа х. Стоянова и ми казва: „Дойде Говедаровъ — нѣкакъвъ слуга въ училищното настоятелство — който ми потърси 4.000 л., за да бѣда назначена“. И понеже нѣмала пари, азъ ѝ препоръчахъ да прати при мене тоя господинъ, за да му дамъ азъ пари. Разбира се, господинътъ не благоволи да се яви, но и тя не биде назначена. По настояване на други лица — азъ не отидохъ вече — г. окръжниятъ инспекторъ я назначи впоследствие въ Самоковъ, и при назначението ѝ казалъ: „Кажете на г. Ингилизовъ колко пари сте ми дали, за да Ви назнача.“ Азъ не зная кой взема паритѣ, но зная името — Говедаровъ — който и сега е слуга въ училищното настоятелство. Че има корупция, г-да, има я, и за голѣмо съжаление, не е премахната, особено въ училищата. Азъ съмъ посочвалъ тия работи на г. министра, и той се е възмущавалъ заедно съ мене, обаче никакви мѣрки не съмъ видѣлъ да се взематъ.

Сега по бюджета на Министерството на просвѣтата се прокарватъ известни мѣроприятия, които, спорѣдъ менъ, не сѣтъ удачни, не сѣтъ разумни, защото имаме законъ, за задължителното образование. Ние не можемъ да закриваме първоначални училища тамъ, където нѣма 40 ученици. Значи тамъ, където има 39 души ученици, можемъ да закроемъ първоначалното училище. Обаче, колкото се отнася до прогимназитѣ, до непълнитѣ гимназии и пълнитѣ гимназии, тамъ азъ съмъ на по-друго мнение, г-да.

Имахъ случай преди 27—28 години да мина презъ Унгари и да видя, че държавните желѣзници пренасятъ ученици безплатно, за да отидатъ на училище и да се върватъ. Сщото можемъ да усвоимъ и ние: напр., ученици отъ Перникъ да иматъ право да дохождатъ въ София на училище по желѣзницата безплатно и вечеръ да се връщатъ пакъ безплатно. Това улеснение можемъ да го направимъ и по такъвъ начинъ ще направимъ по-голяма икономия и ще имаме по-добре уредени училища. Ние, г-да, миналата и по-миналата година приказвахме за реформи въ просвѣтата, но никакви реформи не прокахме. Законътъ за народната просвѣта не се прокара. А ние имаме сега непълни гимназии, които не сж нито съ персоналъ достатъчно подготвенъ, нито съ пособия достатъчни, и затова изваждатъ недостатъчно подготвени ученици. Този въпросъ е належащъ да се разреши. Азъ разбирамъ да имаме гимназии и каквито и да било други училища, обаче да иматъ и подготвенъ персоналъ и пособия достатъчно, за да не изкарватъ единъ полуобразованъ умственъ пролетариатъ.

По Министерството на финанситъ.

Г-да! Азъ казахъ, че се внесоха известни законоположения, известни закони, които облекчиха достатъчно нашия данъкоплатецъ, обаче би трѣбвало въ нѣкои финансови учреждения да се направятъ известни промѣни, като се закрийтъ известни служби, а на други мѣста да се увеличатъ службитъ, за да може действително да върви правилно събирането на данъцитъ.

Дълженъ съмъ да кажа нѣщо и по въпроса за клирингитъ за контингентитъ и пр., понеже се разрешаватъ отъ Народната банка.

Г. г. народни представители! Българската народна банка, въ съгласие съ Министерството на финанситъ, за да може да пести чуждата валута, отъ която имаме голяма нужда, е направила известни ограничения на вноса, обаче съ тѣзи ограничения тя действително е допринесла много, щото нашиятъ вносъ сега да е по-малко, отколкото е билъ въ миналото, и съ това на народното стопанство, споредъ менъ, се е нанесла една голяма пакостъ. Много наши продукти, които иматъ немисловѣрно намалени цени, не се позволява да се изнасятъ срещу компенсация, не се позволява да става смѣна. Доколкото знамъ, и гърцитъ, и турцитъ днесъ сж изнесли всичкитъ си стари тютюни до 1932 г. включително, благодарение на обстоятелството, че въ Турция нѣма запрещение за износъ на артикули, обаче и валута не отпуска банката, а се разрешава, кой каквито артикули може, да внася срещу компенсация. И благодарение на това обстоятелство още при покупката на тютюнитъ миналата година турцитъ можаха да изнесатъ всичкитъ свои тютюни на двойна отъ нашата цена. При тия запрещения у насъ, имаме едно задрѣстено количество отъ 4—5 милиона килограма стари тютюни — реколта 1928—1930 г. включително. Следъ като се приказва цѣли две години за компенсационната сдѣлка, тя не стана. Азъ не зная съображенията на почитаемото правителство, за да не сключи тази сдѣлка, та да се изнесатъ тия стари тютюни, които стоятъ въ складоветъ и отъ день на день се обезценяватъ. Това трѣбваше да стане на всѣка цена. Сега не се разрешава да се изнасятъ тютюни отъ реколтитъ 1931 и 1932 г. срещу компенсация. Тютюнътъ, макаръ въ днешно време да е обезцененъ, пакъ дава най-много чужда валута на националното стопанство, обаче, като не се разрешава износътъ му срещу компенсация, ще имаме задрѣстване и на тютюнитъ отъ 1931 и 1932 г., които ще дойдатъ до положението на тютюнитъ отъ реколтитъ 1928—1930 г. Вѣрно е, че трѣбва да има една база Народната банка при отпускането на контингентитъ, но имайте предъ видъ, г-да, че сега се отпуска контингентъ на нѣкой посредникъ, който не е ималъ никога капиталъ или който никога не е внасялъ стока за своя смѣтка, а на истинскитъ търговци, които иматъ действително възможностъ да внасятъ, не се разрешаватъ контингенти. Миналата година имаше моменти да нѣма желѣзо, което е абсолютно необходимо; имаше моменти да нѣма други артикули, които сж отъ първа необходимостъ за нашата страна. Азъ мисля, че по този въпросъ правителството и Народната банка ще трѣбва да коригиратъ своето становище и да намѣрятъ начинъ и срѣдства да може да се пласира както задрѣстениятъ тютюнъ, така и новиятъ. Фактическото положение днесъ въ България е такова, че никакъвъ търговецъ, какъвто и да е той, не може да продава навънъ. Нашата Земледѣлска банка поддържа нѣкакъвъ институтъ въ Дрезденъ, тамъ има и нѣкакъвъ складъ, но, за голямо съжаление, не е продадала досега нито килограмъ тютюнъ, а тютюнитъ на кооперациитъ, кредитирани отъ Земледѣлската банка, се продаватъ на частни лица, дветъ фирми — Фархи Геронъ

и Жакъ Асеевъ — на никой другъ. Какъ сж се наредили, какъ изнасятъ, какви клиринги иматъ, не зная, но никой другъ освенъ тѣхъ не може да изнася. По такъвъ начинъ се подбиватъ ценитъ на мѣстния пазаръ, и на свѣтовнитъ пазари, като се лишаватъ земледѣлицитъ-производители отъ достатъчно възнаграждение на труда имъ; дава се долнокачествена изработка на тютюнитъ, като се лишаватъ отъ препитание хиляди тютюневи работници, които биха били ангажирани въ изработката на тютюнитъ.

По правосъдието, г-да, има да кажа само едно нѣщо. Нашиятъ окръгъ отъ 1913 г. е приобщенъ къмъ българската държава, но оттогава досега той се управлява по специални закони. Азъ съмъ сжщо за вдигане на военното положение, но не по тия съображения, които изказаха г. Димитровъ и други. Но то не е най-голямото зло. Най-голямото зло за насъ е това, че ние сме приобщени къмъ законитъ на държавата. У насъ и досега нѣма уредена недвижима собственостъ. И до днесъ българскитъ граждани отъ този окръгъ не знаятъ, дали това, което притежава, е негова собственостъ. Съ неговата собственостъ разпорежда и околийскитъ началникъ, и агрономътъ, и финансовиятъ началникъ, и държавниятъ адвокатъ и др. Даже сждилищата на нѣкой мѣста, по заповѣдъ отъ министерството, не разглеждатъ жалбитъ.

Доскоро се приказваше, че не се разрешава този въпросъ, защото се очаквало нѣкакво споразумение между Турция и България. За голямо съжаление, ние не виждаме нищо подобно. Колкото минава време, виждате, че нѣма да има такова споразумение. За турцитъ ние сме направили всичко онова, което можехме да направимъ. Тѣ ни нападнаха презъ 1913 г., заедно съ нашитъ неприятели, но ние не направихме това въ 1919 и 1920 г. Ако не съ друго, ние морално имъ помогнахме. Но тѣ първи ни изневериха. Тѣхнитъ вестници постоянно инсинуиратъ противъ нашата държава, и затова не допускамъ, че може да се дойде скоро до споразумение. Земята, която оставиха турцитъ, е въ замѣна на она, която нашитъ българи сж оставили въ Турция и която земя можеше да се раздаде на бѣжанцитъ, е разпаднала. Не само това: създаде се законъ, споредъ който дадената земя на бѣжанеца не може да му се отнеме, даже ако е частна собственостъ на българинъ. Ние искаме да се признае правото на собственостъ на купувача-българинъ. Българитъ, които сж купили нѣкое парче земя, искатъ да се уреди тѣхната собственостъ. Чакаме и не можемъ да дочакаме този день, когато този законъ единъ пътъ завинаги ще признае всичко онова, което е купено, за собственостъ. Земята, която сж купили българитъ, които сж дошли да живѣятъ тамъ отъ 1913 г. досега, да имъ се признае тѣхна собственостъ, и всѣки българинъ съ тая собственостъ да може да разполага така, както повеляватъ законитъ въ царството. Днесъ въ новитъ земи никой не може да разполага съ собствения си имотъ. И азъ бихъ молилъ правителството, въ лицето на г. министъръ-председателя, да разреши този въпросъ, като този законъ — за уреждане недвижимата собственостъ въ този край — се внесе въ Народното събрание и още презъ тази сесия да бѣде гласуванъ, за да се тури край на това неопредѣлено положение. Нѣма никакви прѣчки, които да спъватъ правителството въ разрешаването на този въпросъ.

Ще ме прости г. министърътъ на желѣзницитъ, че ще засегна въпроса за желѣзницитъ въ нашия край. Казахъ въ бюджетарната комисиия миналата година и сега ще повторя тукъ, че началствуващитъ лица въ Министерството на желѣзницитъ каточели не си задаватъ за целъ да направятъ нашитъ желѣзници по-рентабилни. Г. министърътъ обеща, че ще натовари една комисиия, която да ревизира тарифитъ за пътници и за стоки. Азъ се надѣвахъ, че тая ревизия ще стане, въ смисълъ да се намали тарифата, за да могатъ да се превозватъ повече пътници по желѣзницитъ. Ще ви кажа за себе си, че, като народенъ представителъ, до Горна-Джумая пътувамъ съ желѣзницата, понеже не плащамъ, но пътувамъ често пъти съ единъ-двама пътници, а виждамъ, че автомобилитъ върватъ съ по 20—30—50 пътници, защото за билетъ III класа по желѣзницата се плаща 133 л.; като турите и за файтонъ отъ гарата до града 20 л. — ставатъ 153 л. и 3 л. тукъ за трамвай, ставатъ 156 л. А за автомобилъ се плаща отъ 100 до 120 л. и взематъ пътника тукъ отъ хотела и го закарватъ въ Горна-Джумая до вкци за 4 часа.

Не се намалиха тарифитъ по желѣзницитъ. И не само това. Сега, напоследъкъ, отъ шефове на гари научихъ, че била издадена нова тарифа, по която превозътъ на стокитъ се увеличава съ около 50%. Значи, и стокитъ се прашатъ да бѣдатъ превозвани съ камиони. Въ такъвъ случай азъ мисля, че нѣма смисълъ да трака желѣзницата

отъ тукъ до Горна-Джумая праздна, само съ двама пътници, щомъ като отъ тукъ до Разлогъ се плаща 1 л. на килограмъ стока, превозена съ камионъ, който натоварва стоката тукъ отъ магазина и я разтоварва въ магазина тамъ.

Ето защо моля г. министра на железницитъ малко по-сериозно да се замисли върху този въпросъ, за да може и превозътъ на пътници, и превозътъ на стоки да става по желѣзницата, а не съ автомобили и камиони. Може би по-иначе да му е представена работата отъ неговитъ подведомствени, но азъ казвамъ, че въпросътъ съ тарифитъ може да се уреди по-благоприятно, въ смисълъ да се намалятъ тарифитъ, а не да се увеличаватъ.

Отъ две години ние даваме на г. министра на железницитъ право да сключи заемъ отъ 50 милиона лева за постройка на радиоразпръскателна станция. Г-да! Тя е необходима не само за насъ, българитъ въ България. Тя е необходима за цѣлия български народъ. Защо досега г. министърътъ на железницитъ не се е загрижилъ за построяване на тая станция — не знамъ. Азъ бихъ помолилъ, обаче, да се построи тая станция поне презъ 3-та година, за да могатъ и нашитъ поробени братя българи да чуятъ българска речъ, българска пѣсенъ. Г. министър-председателъ, следъ като се завърна отъ Сърбия, донесе радостната вестъ, че ще ни пускатъ съ паспорти да отиваме въ Югославия и че български вестници свободно щѣли да се пускатъ тамъ. Обаче ние си останахме песимисти и ние излъзохме правитѣ: нито вестници пускатъ, нито насъ ни пускатъ да отиваме въ Югославия. Останаха си само декларациитъ. Даже на срещата на нашия и на югославияския ПЕН-клубове се подписа декларация, че ще се пускатъ наши вестници въ Югославия и тѣхни тукъ, обаче, макаръ че у насъ се допускатъ агенти на Югославия и въ Камарата, да ни проповѣдватъ за югославизмъ, сърбитъ не допускатъ не вестници, не „Пладне“, а даже и евангелието не допускатъ на български да се чете.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тѣхни агенти въ Народното събрание?!

И. Ингилизовъ (мак): Има ги, г. министър-председателю. Посочватъ ги отъ разни страни и азъ го казвамъ.

Миналата година тукъ се приказва, че у насъ въ строежа на желѣзницитъ нѣма планъ. Въ Министерството на благоустройството е установенъ планъ за пѣтищата. Пѣтищата сж раздѣлени на първокласни, второкласни и третокласни и нито министърътъ, нито неговитъ подведомствени могатъ да измѣнятъ строенето на пѣтищата: най-напредъ се построяватъ първокласнитъ, следъ това второкласнитъ и най-после третокласнитъ пѣтища. Въ Министерството на желѣзницитъ, обаче, има друга практика. Миналата година г. министърътъ на желѣзницитъ се съгласи да се установи единъ редъ. Какъвъ? — Да се установи кои желѣзници сж най-необходими, отъ първостепенно значение, за да бъдатъ тѣ построени най-напредъ. Сега около 23 желѣзници сж въ строежъ. Да ми прости г. министърътъ, но всички народни представители приказватъ: „Ако иска нѣкой край да има желѣзница, трѣбва да има министъръ на желѣзницитъ отъ града или околията. Иначе нѣма да види желѣзница.“ Така приказватъ хората и азъ го казвамъ.

Досега сж строени желѣзници не винаги отъ първа необходимостъ. Има желѣзници отъ стопанско, други отъ стратегическо значение и споредъ значението имъ трѣбва да бъдатъ строени подъ редъ. Миналата година предвидихме да се строятъ желѣзници по реда на тѣхната необходимостъ, обаче четохъ въ вестницитъ, че нѣкаква комисиия се събрала въ Дирекцията на желѣзницитъ и ония желѣзници, които бѣхме поставили като първи по редъ за строежъ — Юндюла—Неврокопъ, Дуница—Горна-Джумая — останаха пакъ на заденъ планъ, а се турятъ на предно мѣсто други линии, сигурно пакъ за задоволяване други, приятелски-интереси, отколкото държавни. Това е мое разбиране.

Министъръ С. Костурковъ: Нѣма нищо подобно.

И. Ингилизовъ (мак): Бихъ молилъ да се постави единъ редъ въ строенето на желѣзницитъ, какъвто има въ Министерството на благоустройството за пѣтищата, и да се слѣдва той редъ. Миналата година се изтъкна, че двѣтъ желѣзници, чиято постройка завърши миналата година, трѣбвало да се завършатъ, понеже били почнати отдавна. Цѣлата бюджетарна комисиия се съгласи, но при условие, че ще има редъ въ бъдеще. Бихъ молилъ той редъ да се установи, за да знае всѣки градъ, всѣко мѣсто, кждето ще се строи желѣзница, кога ще му дойде

редътъ. Иначе ние, напр., които не претендираме да имаме нѣкога министъръ на желѣзницитъ, не ще видимъ никога желѣзница.

Министъръ С. Костурковъ: Неврокопската линия, за която говорите, е най-много напреднала. Отъ 35 тунели, 32 сж готови.

Министър-председател Н. Мушановъ: И безъ министъръ ще имате линия.

И. Ингилизовъ (мак): Дай, Боже, дай, Боже! Щомъ обещавате Вие, г. министър-председателю, и г. министърътъ на желѣзницитъ, надѣвамъ се, че и нашата линия ще се построи.

Г. г. народни представители! Азъ казахъ още въ началото, че се правятъ съкращения на много мѣста, кждето не трѣбва да се правятъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср): Вие казахте една права мисълъ: че за смѣтка на желѣзницитъ се развиватъ автомобилнитъ съобщения. Та, не е отъ голѣмо значение да се строятъ желѣзници тамъ, кждето може съ автомобилъ да се пътува. Въ цѣль свѣтъ той законъ се провежда вече, защото постройката на желѣзници струва много скъпо. Само че автомобилнитъ съобщения трѣбва да се поематъ отъ Дирекцията на желѣзницитъ — тя да ги уреди.

И. Ингилизовъ (мак): Поне тамъ, кждето има желѣзници, не трѣбва да се допускатъ автомобили да ги конкуриратъ.

Казахъ, че се правятъ съкращения тамъ, кждето не трѣбва да се съкращава, а не се съкращава тамъ, кждето трѣбва. У насъ, казахъ какви облекчения сж направени. Направено е това, което държавата е могла да направи. Обаче какво трѣбва да направимъ ние, за да увеличимъ нашето производство? Трѣбва да работимъ. Ние не можемъ да се задоволимъ съ това, което правимъ днесъ, защото и министърътъ на финанситъ и други казача, че работната площъ у насъ се е увеличила, а националното производство се е намалило. Ние произвеждаме много продукти, обаче поради тѣхното обезценяване, производителътъ не добива ония доходи, които е ималъ презъ други години, когато обработваемата площъ е била по-малко. Понеже единствено земледѣлието е, което ще ни даде най-много продукти, най-много произведения, които ще бъдатъ потрѣбни и за вътрешния, и за външния пазари, за чужда валута, ние трѣбва да употребимъ всички усилия, за да подобримъ земледѣлското производство, да го увеличимъ и да го усъвършенствуваме. Обаче нека веднага да кажа, че най-малко се дава за подобрене на земледѣлското производство. Харчатъ се много срдства за други работи, а за земледѣлието не се харчатъ достатъчно. Ние въ нашия край, по единъ специаленъ законъ, даваме по 1 л. на килограмъ тютюнъ за подобрене производството на тютюна. Сега производството на тютюна дава 40% отъ националното производство. 1/10 отъ нашето население произвежда тютюнъ и сега въ най-голѣма нѣмотия сж тия краища, които произвеждатъ тютюнъ, защото произвеждайки само тютюнъ, тѣ не произвеждатъ хранителни продукти, а тютюнътъ не имъ дава достатъчно срдства, за да могатъ да преживяватъ. Тютюнътъ се продава на безценица не само затова, защото нѣма цена на външния пазаръ, но и затова, защото ние сега като чели се стремимъ не да произвеждаме хубави тютюни, каквито навремето произвеждахме, а да произведемъ по количество много тютюнъ, понеже ще можемъ да го пласираме на по-евтина цена. По този начинъ ние подбиваме реномето на нашитъ тютюни. И другъ пътъ съмъ ималъ случай да кажа, че единиятъ левъ, който се събира, трѣбва да отиде за подобрене на нашето тютюнево производство, за създаване на опитни полета, за да може нашиятъ тютюнъ да се типизира, за да не произвеждаме отъ една нива 40 сорта тютюнъ, а да можемъ отъ една околия да продаваме единъ сортъ тютюнъ и по възможностъ съ по-малко никотинъ. Но това не е постигнато. Миналата година парламентарната комисиия по Министерството на земледѣлието предвидъ да се открие, напр., едно опитно поле въ с. Козарско. То се откри, но какво виджаме? Назначи се единъ управителъ на това опитно поле, който е заставенъ да се занимава съ счетоводство и не може да се отдаде на работа по службата си. Отъ друга страна, при него се явяватъ разни партизани и му казватъ: „Този ще уволнишъ, онзи ще назначишъ“. Значи, този човѣкъ, който е назначенъ тамъ, ужъ за да вложи своя умъ, своето разбиране и знание за подобрене на тютюневата култура, не може да изпълнява работата си, защото не му се дава възможностъ и нѣма достатъчно

персонал, когато на други места даваме излишен персонал, който почти не работи. Търбва да се направи всичко, което е необходимо за подобрене и усъвършенстване на земеделското производство. Не бива да се прави икономия с това, което ни дава националното богатство, което ни дава животът.

Съ тѣзи нѣколко думи азъ привършвамъ, като пожелавамъ, правителството да положи усилия и грижи главно за подобрене на стопанството, за повдигане националното богатство, безъ лични и партийни дертове, за да се радваме на по-добро бъдеще, отколкото е настоящето. (Ръкоплѣскания отъ македонцитѣ и мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Върбеновъ.

Д. Върбеновъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Ако е вѣрно, че бюджетътъ е най-важниятъ държавенъ актъ, който Парламентътъ изработва и заедно съ правителството дава за управлението на държавата, вѣрно е така също — съ съжаление трѣбва да констатирамъ това — че сжщиятъ тоя Парламентъ, тоя родителъ или сътворителъ на бюджета, обрѣща твърде малко внимание на тая своя най-важна деятелностъ. Както виждате, генералнитѣ дебати по бюджета вървятъ при единъ кворумъ, който е много по-малкъ даже и отъ този, който бихме имали, ако прокарвахме нѣкое измѣнение, напр., въ закона за горитѣ. Азъ нѣма да кажа, като г. д-ръ Димитровъ или други, че това показва, какво парламентаризмътъ е въ криза, но ще кажа, че народното представителство като чели счита, че този въпросъ не заслужава неговото внимание. Правителството има право да счете, че бюджетътъ, тѣй, както го е съставило, е най-вѣрното и най-доброто разрешение на нуждитѣ на държавния фискъ и на народното стопанство и, следователно, е най-добриятъ бюджетъ, който имаме да разглеждаме.

А. Стоевъ (з): Много права мисълъ казахте.

Д. Върбеновъ (нац. л): Г. г. народни представители! Въ продължение на четири дни ние изслушахме представителитѣ почти на всички партии въ Парламента, които критикуваха бюджета отъ различни страни. За съжаление, обаче, азъ не чухъ нито единъ отъ тѣхъ, като посочи дефектитѣ, недостатъцитѣ на бюджета, да каже, какво ново, какви голѣми реформи препорѣчва, за да може правителството и Народното събрание да взематъ актъ отъ тия реформи и да съобразятъ бюджета съ тѣзи указания, съ тѣзи съвети, съ тѣзи мнения, които се изказватъ тукъ, въ Парламента. Азъ чакахъ да чуя едни авторитетни мнения, едни здрави разбирания отъ народни представители, които иматъ голѣма опитностъ, а нѣкои даже по професия се занимаватъ съ стопански и политически въпроси. Така, напр., азъ чакахъ да чуя отъ г. проф. Петко Стояновъ да излѣзе предъ народното представителство съ такова мнение по бюджета, на което много мѣчно да може да се възрази, което народното представителство, па даже и правителството, да слуша съ внимание, каквото заслужава единъ професоръ по финансова наука. Въ замѣна на това, обаче, отъ туй, което той ни каза за тоя бюджетъ; отъ критиката, която той направи, ние разбрахме, че той, както и други нѣкои господа, не е доволенъ, защото бюджетътъ, който г. министърътъ на финанситѣ е представилъ днесъ на наше разглеждане и одобрение, приличалъ на миналогодешнитѣ. Като чели съ тоя бюджетъ, съставенъ при сжщата стопанска обстановка, която имаме отъ толкова години въ страната, може да се направи нѣкакво чудо; може да се влѣе кръвъ въ жилитѣ на нашия ослабналъ стопански организъмъ и да ни поведе по нови пътища, по които ще можемъ да доведемъ България до единъ финансовъ и икономически развѣтъ. И отъ препорѣжитѣ, които ни се даватъ и отъ други страни, ние видѣхме, че всички се въртимъ все около счупения екилбъръ между ценитѣ на нашитѣ земеделски произведения и ония на произведенията отъ индустриаленъ произходъ. Но нито единъ отъ ораторитѣ не каза каква трѣбва да бѣде фискалната политика на държавата, за да може да се дойде до това силно желано отъ всички ни изравняване ценитѣ на земеделскитѣ и индустриалнитѣ произведения и, следователно, да се дойде до разрешението на най-големия въпросъ, който тревожи днесъ и нашето население, и нашата държава, и нашето стопанство.

Г. г. ораторитѣ отъ опозицията считатъ, че г. министърътъ на финанситѣ въ своето експозе показалъ своя пессимизмъ и стереотипността на своя бюджетъ. Споредъ моето скромно мнение, г. г. народни представители, тѣ бѣха се научили въ миналото да чуватъ експозета помпозни, експозета, съдържащи хубави фрази, но експо-

зета, които нито изразяваха действителното положение на нашитѣ финанси, нито даваха възможностъ на народното представителство да се ориентира въ лабиринта, въ който то се въвежда отъ министра на финанситѣ, докѣде е положителното и откъде почва онова, което е недействително и съ което се цели да се демагогствува и заблуждава народното представителство. Отъ тоза, че нашиятъ министъръ на финанситѣ изтъкна предъ народното представителство истинското състояние на нашата държава и на народното стопанство съ една искреностъ, съ една откровеностъ, която му прави честь и която досега е била чужда за нашия парламентаренъ животъ, нѣкои отъ г. г. ораторитѣ теглятъ заключението, че министърътъ на финанситѣ е несимистъ, че той не вижда какво добро може да донесе бюджетътъ, който той е внесълъ и че, следователно, първиятъ дефектъ, който ималъ този бюджетъ, билъ този, че е нереаленъ, и че министърътъ на финанситѣ билъ току-речи на сжщото мнение.

Г. г. народни представители! Когато се разисква по тѣзи важни въпроси; когато се гледа бюджетътъ — този комплексъ отъ въпроси, които резюмиратъ въ себе си цялата стопанска деятелностъ на тази организация, наречена държава, чрезъ която тя проявява своята индустриална, своята земеделска, своята фискална и всѣкаква политика въ всичкитѣ разнообразни отрасли на народния стопански организъмъ — ние считаме, че поне въ този моментъ трѣбва да се издигнемъ надъ своитѣ партийни страсти; трѣбва да престанемъ да считаме, че това е единъ проектъ за бюджетъ отъ нашия политически противникъ, министърътъ на финанситѣ, и чие ние трѣбва да допринесемъ нѣщо, за да може наистина той, и споредъ нашитѣ разбирания, да отговаря на действителнитѣ нужди на стопанството на държавата. Както чухте, и г. д-ръ Димитровъ днесъ, и г. Стефанъ Цановъ вчера, и другитѣ господа, които говориха, говориха по бюджета по такъвъ начинъ, като чели той е съставенъ точно, за да върви нашето стопанство въ единъ още по-голѣмъ упадѣкъ, че той е съставенъ, за да може да унищожи онова, което е останало здраво въ нашия стопански националенъ организъмъ, а не че е предложенъ на васъ именно съобразявайки се съ неговитѣ нужди да върви напредъ при трудното положение, въ което се намира.

Г. г. народни представители! Азъ си позволявамъ тукъ да отворя една скоба и да ви кажа: когато вие ще давате оценка на този бюджетъ, отъ каквито щете гледища, вие не бива да забравяте нито за единъ моментъ днешната стопанска обстановка, при която се намира страната и при която се работи този бюджетъ и да кажете, че националното стопанство днесъ, при положението, въ което се намира, не може нито да понесе другъ бюджетъ, нито да даде възможностъ на финансовия министъръ да развие своята деятелностъ въ всѣко едно отношение, което той намира за полезно за различнитѣ отрасли въ нашето стопанство и за развоя на това стопанство по-нататѣкъ. Недейте забравя, г. г. народни представители, че когато Народниятъ блокъ, пое управлението, нему бѣше повѣренъ единъ бюджетъ, съставенъ отъ единъ другъ министъръ, и че този бюджетъ, въ продължение на упражнението му отъ правителството на Народния блокъ, остави единъ оформенъ бюджетенъ дефицитъ отъ около 1.400.000.000 л. и други 300.000.000 л. кредити, ангажирани въ различни постройки и въ различни други инициативи, за които въ бюджета едва ли е имало записани достатъчно кредити, които дефицити отегчиха положението. Правителството на Народния блокъ, дошло да управлява страната при стопанската конюнктура презъ 1931 г., бѣше принудено още отъ първия денъ на своето властване да тръгне по пътя на съкращенията, на месечнитѣ бюджети, за да може този дефицитъ, оставенъ му въ наследство отъ предшествувашото правителство, да бѣде намаленъ. И той бѣше намаленъ почти съ 2/3. Следователно, изходната точка, отъ която ние почнахме, така да се каже, своята деятелностъ, като финансови управници на тази държава и на това стопанство, криеше въ себе си дефектитъ на единъ бюджетъ отъ 7.900.000.000 л., съ желѣзницитѣ тогава. При измѣнната се тогава стопанска конюнктура на страната очевидно бѣше, че този бюджетъ не може да бѣде реализиранъ и, следователно, той е, съставенъ нереално, цифритѣ въ него сѣ надуты, той не отговаря на податнитѣ сили на нашия, данъкоплатецъ и дефектътъ се е родилъ заедно съ раждането на бюджета, съ който ние тогава поехме да управляваме държавата.

Народнитѣ представители, които критикуватъ бюджета сега, изпускатъ изъ предъ видъ тѣзи обстоятелства. Тѣ казватъ, че Народниятъ блокъ съставлялъ едни бюджети, които си приличали единъ на другъ. Даже този намекъ

направи и г. Георги Петров, един бивш министър от същия кабинет, който също така е работил един от бюджетите на правителството на Народния блок, следователно, той знае и перата, съдствата, при които той е съставен, и възможностите, които е имала държавата тогава. Не можеше, следователно, той току тъй леко да хвърли това обвинение върху финансов министър. Бюджетите винаги се съставяват по този тип, по който е съставен и нашият бюджет. Друг е въпросът, г-да, да сравняват бюджетите по същността им. Но недейте забравя, че ние не сме в онзи благоден, добри времена от 1923—1930 г., когато се направиха два заема, от които заеми чистото произведение 2 милиарда лева се употребя за покриване бюджетните дефицити и когато свърхсметните кредити за всички бюджети се възкачават въ продължение на тези 8 години на повече от 2 милиарда лева. Таблиците, с които разполагаме, ни казват, че всяка година е имало дефицити въ бюджетите на миналото правителство, които са предадени на нас с точната цифра 1.366.205.685 л. А тъй ни казват: Народният блок е виновен, че той не е ликвидирал с този дефицит; Народният блок е виновен, че неговата стопанска и фискална политика не е позволила досега България да благоденствува, народното стопанство да получи нужните кредити от държавния бюджет, за да върви по един път, който да му позволи да излезе от това тежко положение, въ което се намира. А никой не пита, останало ли беше нещо въ държавната каса, въ държавната хазна, след тези непосилни харчове, които държавата беше направила въ продължение на ония години. Блокното правителство, започнало своята дейтелност по управление на държавата през юлий 1931 г. по такъв начин, какви възможности имаше, за да може то да подпомогне народното стопанство да излезе от трудностите, въ които се намира? Вие чухте тук г. Бояджиев, който ви изреди цяла система от инициативи, които правителството тръгнало да приложи въ своя бюджет, за да тласне стопанството напред. Г. г. народни представители! Той съжаляваше тук пред нас за гръцкия пазар, той съжаляваше за германския пазар, той съжаляваше за турския пазар, той даваше съвети по какъв път ние тръбва да вървим въ своята политика на клирингите, на компенсациите, за да може националното стопанство да преуспява. Но чини ми се, че г. Бояджиев като че ли забавил малко своите съвети. Тия съвети той тръбваше да ги даде на партията, към която той принадлежи, когато тя управляваше, когато националният доход, при ония цени на пшеницата 5 и 6 л. килограмът, беше друг, когато търговският баланс беше друг, когато разполагаме чужди авоари въ Народната банка бяха други, когато можеше да става въпрос за инициативи и за развиване на стопанска политика.

И ако е въпрос за се защищаваме, аз бих попитал: кой е причината, г. г. народни представители, да изгубим гръцкия пазар? За да изгубим гръцкия пазар, причината е онзи спор, който се повдигна навремето, когато г. Моллов беше министър на финансите и когато се скъсаха нашите търговски отношения с гръците, нещо, което донесе неизчислимо големи загуби на нашето национално стопанство.

Г. Т. Данаилов (д. сг): И това е една легенда.

А. Стоев (з): Въ всеки случай истина е.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Никаква истина не е, защото гръците върнаха милиони килограми наши брашна преди Моллов да издаде наредбата, защото тъй търсеха съдство да спрат нашия внос, особено на брашното, с което ние боравехме на гръцкия пазар.

Председателстващ Н. Шопов: (Звъни) Моля, г. Данаилов!

Г. Т. Данаилов (д. сг): Извинявам се, г. председателю! — Тъ намериха повод от едно повишение на митата, за да кажат: „И ние забраняваме вашия внос“.

Д. Върбенков (нац. л): Г-да! Въ реалната политика не поводите са важни, а резултатите. Какви са били скритите намерения на Гърция въ тогавашния момент, мене не ме интересува. Мене ме интересува фактът, че една мърка на тогавашния министър на финансите принуди Гърция да вземе репресивни мърки по отношение на нас, и ние изгубихме един пазар, който дотогава беше едно от

главните дебушета на нашите зърнени храни, на наши добитък и на редица национални произведения.

Искам да кажа, че при екскурзиите, които орагорите правиха, когато критикуваха бюджетопроекта на правителството на Народния блок, и намираха дефекти въ стопанската политика на правителството на Народния блок и, следователно, и на партията, от които то изхожда, имаха една малка фактическа погрешка, именно, че тъй пропускаха да вземат под внимание сроковете и че тия съвеги тръбваше да ги дадат на себе си, когато управляваха и когато беше друга стопанската конюнктура, когато можеше с широки ръце да я използват за засилване на търговските ни връзки и да подпомогнат националното ни стопанство. Защото, г. г. народни представители, въ стопанството нищо не иде без причина. Вчерашните явления не са освен следствие от онзи денни. И когато ние ще говорим, когато ние ще обсъждаме, когато ще намираме дефектите и недостатъците на една стопанска политика, за да бъдем безпристрастни критици, ние тръбва да намерим отговорностите на всекиго. Вие си спомнете, че кризата не е вчерашно явление у нас. Още от 1929 г. тя шествуваше въ нашата страна, въ 1930 г. се засили още повече и вървеше по пътищата, по които вие знаете, че върви оттогава и досега.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Вие не се съгласявате с г. министър Стефанов Той заяви, че сега започва кризата, а вие казвате, че тя почнала въ 1929 г.

Д. Върбенков (нац. л): Г. Теодоси Кънчев! Моля ти се да не ме закачаш.

Г. Т. Данаилов (д. сг): То е най-правото асл — не бива да се закачае.

Д. Върбенков (нац. л): (Към Т. Кънчев) Защото азъ считам, че ти имаш един гръх, който тръбва да изплащаш, когато и да е, понеже лесно се боядисваш. (Смъхъ върхъ мнозинството)

А. Стоев (з): Върбенков плаща. Той не забравя.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Каж ми гръх!

Д. Върбенков (нац. л): Ти седиш при г. Данаилов, но дължиш един отговор: какъ стана тая метаморфоза, която настъпи въ тебе след известни дати.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Ако туй са твоите аргументи, остави ги.

Д. Върбенков (нац. л): А от друга страна ти носиш също отговорност за нещата, за които говоря азъ тук, защото и ти най-почтено беше член на болшинството, което управляваше тогава България. (Смъхъ и ръкоплъскания от мнозинството)

Т. Кънчев (д. сг. Ц): За мене е било честь да бъда член на тогавашното болшинство.

Д. Върбенков (нац. л): Да, знай, че ти е било честь!

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Но тебе да видимъ сега къде си, къде беше и къде отиде?

Д. Върбенков (нац. л): Ти не се посрами и бъ готовъ да бъдеш член и на въображаемото трето болшинство, но не можа да стане тая работа.

Г. Т. Данаилов (д. сг): Това са двама съученици от гимназията и Университета, които са седели на една и съща скамейка и са били приятели и сега се закачат.

А. Стоев (з): Затова сега се закачат.

Д. Върбенков (нац. л): Г. г. народни представители! У насъ политическият противникъ обикновено не признава, че неговият противникъ е направил нещо добро за тая страна.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Тъкмо ти даваш доказателства за това.

Д. Върбенков (нац. л): И днес, както видяхте, господата, които критикуваха бюджетопроекта на правителството на Народния блок — за съжаление, повечето отъ

тѣхъ сѣмъ доскоросни блокови другари — правѣха това по начинъ, който даже ораторитѣ на опозиционнитѣ партии, тия, които наистина сѣмъ опозиция на правителството, не си позволяха. Г. Атанасъ Буровъ, както знаете, има доблестта, чрезъ речта, която държа тукъ по бюджетния проектъ, да защити външната политика на правителството по единъ блестящъ, азъ бихъ казалъ, начинъ. Казвамъ това, само за да илюстрирамъ, че у насъ политическитѣ нрави, въпрѣки толкова години свободенъ и политически животъ, още не сѣмъ напреднали много. Единъ господинъ даже намѣри голѣмъ дефектъ въ бюджетния проектъ това, че било вписано приходно перо отъ 87.744.000 л. по спогодбата Молловъ—Кафандарисъ за гръцко-българското доброволно изселване.

Азъ считамъ, г-да, че това не е никакъвъ дефектъ. Правителството има своето съображение да впише тая сума. И ония, които сѣмъ управлявали българската държава, знайтъ, че това перо не е вписано, за да се надее приходната частъ на бюджета, правителството си има своитѣ съображения, политически и други, които го каратъ да впише тая сума въ приходната частъ на бюджета.

Г. г. народни представители! Ние представляваме бюджетния проектъ на държавата за идущата финансова година въ размѣръ на 5.164.258.000 л. — безъ бюджетния проектъ на желѣзницитѣ, разбира се — следователно, съ едно намаление, откакъ пое управлението Народниятъ блокъ, повече отъ 1½ милиарда лева. И когато г. д-ръ Георги Димитровъ, съ куража, който той би могълъ да употреби по-целесъобразно и по-полезно на други мѣста, излъзе тукъ да каже, че блокното правителство не е изпълнило обещанията, които то е дало, той изпуска това изъ предъ видъ. Ние считаме, че въ това отношение даже сме направили повече отъ това, което сме дали като обещание, но отъ това, което бѣше възможно да се направи. Съ 1½ милиарда лева ние съкратихме бюджета на държавата въ продължение на 2½ години; ние изплатихме и милиардни дефицитъ, който наследихме отъ предшестващото правителство само съ чиститѣ бюджетни приходи; ние сме ажуръ вече съ изплащането на заплатитѣ, пенситѣ и другитѣ задължения на държавата. Искамъ да кажа, че ако не бѣха тия стари ариерета, както ги нарече единъ господинъ отъ тая трибуна, ние можехме да се похвалимъ днесъ, че ще склучимъ тагодишния бюджетъ съ единъ излишъкъ може би възлизающъ на около 40 милиона лева. Това показва, че въ това отношение политиката на правителството на Народния блокъ стои на другия полюсъ, а не на този, на който сѣмъ стояли много други правителства преди насъ. Правителството на Народния блокъ и партията, които го подкрепятъ, иматъ всичкото съзнание за тежкото положение, въ което се намира страната, и полагатъ неимоверни усилия по пътя на икономитѣ и на щаденето на националната пара да могатъ да свържатъ двата краища наедно. Въ ония времена, когато се склучиха двата заема отъ 5 милиарда и толкова милиона лева, които се стопиха въ нашия стопански животъ въ продължение на две години, когато Народната банка имаше чужда валута за 2—3 милиарда лева само отъ заемитѣ и толкова отъ вноса и износа, ония, които управляваха стопаната тогава, бѣха длъжни да иматъ по-голямъ предвидливостъ и да мислятъ за лошото, което идѣше фатално за насъ. Не е право твърдението на г. Стоянова, напр., че никой не могълъ да предвиди лошата стопанска конюнктура, която щѣше да настѣпи у насъ, защото нейнитѣ белези се виждаха още въ половината на 1929 г. Тогава ония, които бѣха длъжни да взематъ мѣрки въ това отношение, не направиха нищо. И вие си спомняте, г. г. народни представители, изявленията, които покойниятъ Ляпчевъ тогава направи предъ една делегация отъ търговскитѣ дружества, която отиде при него, за да му се оплаче отъ кризата, която започва. Той бѣше обяснилъ, че нашата търговия е преяла, като се е запасила съ много стоки, очаквайки благоприятна конюнктура на пазара, за да може да ги продаде, и че когато тя повърне всичко излишно, което е приела, тогава националниятъ стопански организъмъ ще се поправи. Съ това предубеждение тогавашнитѣ управляващи посрещнаха кризата у насъ. Тя, обаче, се усилваше и обхващаше все по-голямъ слоеве отъ нашия стопански животъ и фалититѣ започнаха по единъ страшенъ начинъ да опустошаватъ стари и реномирани фирми и всички ония, които не бѣха подготвени за тая опасностъ, която идѣше отъ странство и напредваше.

Вѣрно е, че кризата е международна, г. г. народни представители: днесъ цѣлниятъ свѣтъ е горе-долу въ това положение. Но това нито може да служи за оправдание, нито може да извини държавника, който е длъженъ, предчувствувайки приближаващата се стопанска буря, да вземе предохранителни мѣрки, съ които да заварди докожото е

възможно, националното стопанство, за да преживѣе то по-леко и съ по-голямъ гъвкавостъ и устойчивостъ кризата, която идѣше. Тогава, обаче, се правѣха харчове съ съвсемъ широка рѣжа, хвърлиха се маса сръдства въ всевъзможни пострройки, дадоха се грамадни суми на „Асенова крепостъ“, стотици милиони лева отъ националното богатство глътна кооперация „Вжча“. И, когато въ втората половина на 1931 г. блокното правителство пое управлението и почна да мисли за тѣзи въпроси, ние се очутихме при положението да търсимъ сръдства за най-належащи, най-елементарни нужди на държавата. И нашето отличие отъ онова, което бѣше преди това, е, че ние се затворихме въ себе си и по пътя на икономитѣ и съкращенията мислѣхме и мислимъ още, че ще излѣкуваме нашия стопански организъмъ и ще го заздравимъ. Склучи се възстановителниятъ заемъ ужъ за да се възстанови националното стопанство, като му се влѣятъ нови елексири. Склучи се и другиятъ заемъ. Г. г. народни представители! Отъ тѣзи два заема 2 милиарда лева се употребиха за чисто бюджетни нужди, по таблицата, съ която азъ разполагамъ тукъ: за плащане на Българската народна банка гарантирани отъ държавата заеми 444 милиона лева; за изплащане на Българската народна банка три държавни съкровищни бонове 150 милиона лева; за ликвидирани стари задължения къмъ Българската народна банка 71 милиона лева; за закъснѣли лихви къмъ Българската земледѣлска банка 92 милиона лева; за пенсионния фондъ 100 милиона лева; за дългове по арбитражни решения 198 милиона лева — да не се връщаме да говоримъ по тѣзи арбитражни дѣла, защото всички ги знаете, какви бѣха тѣ; за връщане на взети суми отъ обществени фондове 153 милиона лева; за разходи по желѣзницитѣ 154 милиона лева; за разходи по мостове и шосета 167 милиона лева и т. н. и т. н. Г. г. народни представители! Цѣли 2 милиарда лева отъ тѣзи заеми отидоха да покриватъ бюджетни дефицити, които бѣха естествено аксесорно явление къмъ бюджетитѣ, които се гласуваха тукъ въ Народното събрание въ продължение на 8 години, преди да поемемъ ние властта.

Ако обръщамъ погледа ви назадъ, г. г. народни представители, то не е за да оправдавамъ насъ си, не е за да замаскирамъ нѣкаква наша слабостъ въ това отношение, ако такава има, а е, за да ви изтъкна, че при такава стопанска конюнктура, при това наследство, което получи правителството на Народния блокъ, другъ пътъ, освенъ пътя, по който ние вървимъ, не може да има И, следователно, бюджетитѣ, които ние сме съставили и който е предложенъ на народното представителство да го гласува и приеме, е последната дума, споредъ моята оценка, на онова, което можеше при днешната обстановка да даде едно правителство.

Г. г. народни представители! Тукъ се хвърлиха обвинения, че блокното правителство съставило единъ, така нареченъ, административенъ бюджетъ, т. е. бюджетъ, който позволява на държавната машина само да крета; той не билъ бюджетъ за стопански инициативи.

Едно отъ обвиненията, които г. проф. Петко Стояновъ хвърли върху насъ, бѣше и това, че ние не можехме да съживимъ националното стопанство, не можехме да му влѣмъ живителенъ елексиръ, който да даде възможностъ да го изкараме на пазара по-конкурентноспособно, за да се излѣкува отъ това състояние, въ което се намира. Г. г. народни представители! Мене ми се чини, че това обвинение е неправилно; то не отговаря на истината. Въ продължение на 2½ години управлението на Народния блокъ, за да подпомогне националното стопанство, прокара редица закони, които дадоха много облекчения на нашия данъкоплатецъ. Опростиха му се много забатачени данѣци, несъбирани въ продължение на десетки години, които трѣбваше да се събиратъ въ тѣзи тежки времена. На народното представителство сѣмъ известни законитѣ, които то гласува въ продължение на тѣзи 2½ години. Такъвъ бѣше законътъ за намаление наемитѣ на фондовитѣ земи, по който българскитѣ данъкоплатецъ спести най-малко 300—320 милиона лева. Такъвъ бѣше законътъ за опрощаване на разни глоби — така наречената фискална амнистия, която азъ, като министъръ на правосъдието, прокарахъ и която, споредъ данѣнитѣ книги на финансовитѣ началници, е опростила данѣци на наши данъкоплатци приблизително за 540 милиона лева. Освенъ това, правителството на Народния блокъ взе много други мѣрки, за да засили нашето стопанство и да му влѣе повече енергия. Законитѣ, съ които се опростиха и намалиха данѣци, сѣмъ много. Азъ ще ги изброя тукъ, за да видите, че въ това отношение ние не сме спали. Такива сѣмъ законитѣ за премахване глобитѣ за пѣтната тегоба, за опрощаване на стари данѣци, за

намаление нѣколкократно акцизитѣ и пр. И редица други данѣчни облекчения ние прокарахме, съ които гонѣхме целта да направимъ данѣчното бреме по-лесно поносимо за нашия данѣкоплатецъ въ тѣзи тежки времена, въ които той живѣе, и да му дадемъ по такъвъ начинъ възможностъ да се справи съ положението. Никой, обаче, не си прави илюзията, че съ тия данѣчни облекчения, съ тия закони ние сме могли да направимъ всичко онова, което е било възможно, за да дадемъ възможностъ на националното стопанство да преживѣе днешнитѣ трудни времена по-лесно.

Азъ съмъ длъженъ тукъ да отбележа, за да направя удоволствие на г. Теодоси Кънчевъ, че не съмъ съгласенъ съ констатацията на г. министра на финанситѣ, че кризата тепърва почва. Тя може би ще продължи още известно време, но менъ ми се струва, че лжцитѣ на подобро време започватъ тукъ-тамъ да се явяватъ въ Европа, че ние се намираме въ зенита на кризата, че тя повече не може да се усилва.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ съмъ съгласенъ съ г. министра. — Ако ми позволите, една дума да кажа.

Д. Върбенювъ (нац. л): Моля!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Досега имаме криза, а отсега, доколкото ми е известно отъ икономическата история, имаме вече пауперизмъ, имаме обедняване, бедностъ, нищета. Тя започва все повече и повече да се проявява.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Гладъ!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Гладъ нѣма, Слава Богу. — Защото стопанскитѣ сили вече не се чувствуватъ съживѣни, за да дойдатъ насреща. Та, г. министърътъ на финанситѣ има право. Досега бѣше криза — наистина, хората се поизмъжчиха много — но оттукъ нататъкъ е обедняване, пауперизмъ. Въ историята на Англия това явление на обедняване го срѣщаме въ началото на XIX вѣкъ.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Кризата е аслж обедняване.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Всестранно.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Ако нѣмаше обедняване, нѣмаше да има криза.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): А-а-а, тамъ ще поговоримъ съ Васъ! (Оживление) Криза има и въ най-големитѣ богатши, и въ най-крупнитѣ капиталисти. Тамъ не сте правъ.

Д. Върбенювъ (нац. л): Г. Данаиловъ! Пауперизмътъ въ Англия, за който говорите, въ началото на XIX вѣкъ се дължи на други причини.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Споредъ менъ, той се дължи на сѣшитѣ причини, които сѣ сега тукъ.

Д. Върбенювъ (нац. л): Дължи се на Наполеоновитѣ войни и т. н.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Щомъ ми възражавате така, ще ви обърна внимание на обстоятелството, че тогава капитализмътъ нахлуваше въ индустрията и изхвърли онѣя дейни елементи, които бѣха въ градоветѣ въ го-лемо количество — занаятчинитѣ, както изхвърли и земледѣлцитѣ, които напустнаха земята, за да работятъ въ индустрията. А машинага ги изгони отъ самата фабрика. Сега се намираме при тѣй наречения аграренъ капитализмъ, който завладява свѣта и особено зде се отразява върху дребния селянинъ, обаче той, споредъ моето разбиране, макаръ да прекарва сега вече бедностъ, както казахъ, пауперизмъ, той има най-силни срѣдства, за да изживѣе това положение. Това е въ нѣколко думи моето разбиране. Сега ние сме при сѣшитѣ условия на капитализмъ, обаче аграренъ капитализмъ. Това е въ Америка и въ други голѣми страни.

Министър-председателъ Н. Мушановъ: Аграрниятъ капитализмъ най-напредъ фалира въ Америка. И отъ тамъ започна понижението на ценитѣ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Дали е фалиралъ — това е другъ въпросъ. Фалираха хората, които се занимаваха съ него. Той ще си остане, системата ще продължи. Капитализацията въ земледѣлското производство ще остане и ще се развива.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя С. Даскаловъ)

Д. Върбенювъ (нац. л): Г. г. народни представители! Трѣбва да призная, че по моята преценка критикитѣ, които се направиха отъ преждоговорившитѣ оратори на внесенния бюджетпроектъ отъ правителството на Народния блокъ, както преди мене каза това и г. Ингилизовъ, гонятъ повече партизанска целъ, отколкото да дадатъ една безпристрастна преценка на грижитѣ на държавникъ и общественика за подобрене, за усъвършенствуване, както на техниката на бюджета, така и на перата, които го съставятъ. Защото никой не отговори на въпроса: при дадената днесъ стопанска конюнктура, какво трѣбваше да направи правителството. Нѣкои отъ господата препоръчваха, за да може да се постигне известно облекчение, при монопола на търговията съ зърненитѣ храни, по-голяма цена и г. Петко Стояновъ предложи 3.20 л. на килограмъ жито, за да може да се подпомогне земледѣлското население да излѣзе отъ трудното положение, въ което се намира днесъ, та по такъвъ начинъ да се съживи националния стопански животъ. Считайки, че земледѣлското население е грѣбнакътъ на нашия стопански организъмъ, тѣ върватъ, че чрезъ неговото съживяване ще се влѣе и повече животъ, и повече сили, необходими за раздвижването на нашия стопански животъ.

Г. г. народни представители! Азъ считамъ, че всички тия мѣрки, които правителството взима чрезъ Дирекцията за закупване на зърнени храни, може да не сѣ разрешили окончателно въпроса, но менъ ми се струва, че въ идната кампания, която ще дойде при монопола на търговията съ зърнени храни, и при една нагласена цена, ще се внесе едно по-големо облекчение въ положението на земледѣлското население.

Отъ друга страна, не сѣ само тия фискални мѣрки, които ще подпомогнатъ нашето стопанство. То трѣбва да върви по единъ другъ пътъ и да се излѣкува отъ дефектитѣ, отъ които то страда. Тукъ му е мѣстото да кажа, че политиката на г. Димитъръ Христовъ, като министъръ на земледѣлието въ миналото, за едно масово производство на зърнени храни, се опроверга отъ живота. И затова нашето стопанство, вмѣсто да върви по тоя пътъ, ще трѣбва да трѣгне по други пѣтица, които ще му дадатъ възможностъ да отговори на нуждитѣ на момента и ще подпомогнатъ земледѣлското население да се справи по-лесно съ трудното положение, въ което се намира.

Тукъ се каза, че правителството на Народния блокъ не е направило нищо въ това отношение, че даже ние сме изгубили стари пазари, че ние нѣмаше възможностъ да припечелимъ нови и че ние, вървейки по тия пѣтица, ще забатачваме все повече и повече стопанското положение на страната. Г. г. народни представители! Азъ не считамъ, че всички тия твърдения отговарятъ на действителността. Стопанската политика на правителството на Народния блокъ не само че съ нищо не е влошила нашето положение, но е и подпомогнала да можемъ ние при днешнитѣ възможности да облекчимъ донѣкъде състоянието на нашето производително население. Вие знаете за грижитѣ, които се полагатъ отъ насъ за организацията на износа на грозде, знаете и за помощта, която ние дадохме на пашкулното производство, както и за спогодбата, която се сключи напоследъкъ съ Германия, чрезъ която се позволява на българскитѣ износители на яйца да внасятъ 30 хиляди квинтала яйца въ Германия, което нѣщо ще даде възможностъ на нашитѣ производители да работятъ въ това отношение, за да може да припечелятъ нѣщо и по такъвъ начинъ да подобрятъ своето положение. Нѣма да ви говоря тукъ за новитѣ изгледи, които има за нашитѣ търговски сношения съ Испания, съ Палестина и съ редица други страни. Но, когато вие искате въ продължение на 2½ години да излѣкувате всички грѣшки, които сѣ наследени и които сѣ натрупани въ българския стопански организъмъ въ продължение на 8—9 години, чини ми се, че елементарната справедливостъ ви повелява да бъдете по-скромни въ своитѣ изисквания, въ своитѣ критики и въ своитѣ очаквания. Въ всѣки случай, едно трѣбва да отбележа, говорейки по този въпросъ: безъ да прибѣзва до изкуственитѣ срѣдства на подпомагане чрезъ заемъ или по други начини, правителството на Народния блокъ върви по пѣтя на своята заздравителна политика, стопанска и фискална, надѣвайки се само на срѣдствата на народа, на данѣкоплатцитѣ. Редица голѣми стопански инициативи, като монопола на газта, монопола на застрахователното дѣло и други, се намиратъ въ периодъ на проучване, и онова, което е най-полезно, онова, което е най-нуждно да се направи, за да се заздриви нашето финансово положение, ще се направи отъ народното правителство и отъ блоковото правителство.

Едно е важно, г. г. народни представители — че правителството въ своите процедури с държавните финанси е наясно предъ народното представителство. Експозетът на финансовия министър ви разгръща всички тайни гънки на държавния бюджет. Министърът на финансите ви каза: „Това имаме, с това разполагаме, това можем да направим. Заповъдайте, оперирайте с него, правете с него каквото искате“. Никой може би мислеше, че министърът на финансите ще направи експозе въ което ще нарисова една картина съвсем съблазнителна, розова и хубава и по такъв начин ще приспи съзнанието на народното представителство и ще го накара да гласува това, което се иска от него. Но министърът на финансите ви каза: „Г. г. народни представители! Ето това е положението на фиска, това е на Българската народна банка, това е на Българската земеделска банка, това е на народното стопанство. Ето въ какви размъри и въ какви граници вие ще се грижите да промишлявате, да реформирате, да престадавате, да направите всичко, което е въ полза на националното стопанство въ утрешния ден“.

Г. г. народни представители! Не случайно нито единъ отъ ораторитѣ не спомена за успѣха, който има правителството на Народния блокъ по нашитѣ външни задължения — предвоенни и следвоенни. Никой не отбеляза — разбира се съзнателно — че Народният блокъ е направил нѣщо полезно за страната, че отъ 1.130.631.400 л., които заварихме като чужди платежи къмъ странство, плащаме сега 429.110.234 л., а отъ нетрансфериранитѣ суми 701.520.807 л., споредъ последната спогодба съ портъоритѣ, ще платимъ само 10%.

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие не спадате и репарациитѣ, които не се плащатъ и тогава оставатъ 164.000.000 л., — три пѣти по-малко, отколкото ги казватъ вие.

Министъръ Й. Качаковъ: Репарации никакъ не се плащатъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср.): И това е много, което е намалено.

Д. Върбенювъ (нац. л.): Ние благодаримъ на г. Данаиловъ, че признава това между четири очи.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср.): Публично мога да призная това, което е истина. Азъ съмъ отъ лоялнитѣ хора.

Министър-председател Н. Мушановъ: Трѣбва да го признаете.

Г. Т. Данаиловъ (д. ср.): Да. Не съмъ отъ тѣзи, които кривятъ.

Д. Върбенювъ (нац. л.): Това признание ни радва, г. Данаиловъ, макаръ, че се казва тукъ предъ малко народни представители, Г. г. народни представители! Политиката на правителствата, които бѣха предъ насъ, въ това отношение бѣше друга. Тя бѣше, че ние сме добри платци, че България ще плаща, че България плаща. Такова бѣше впечатлението и въ странство, такава бѣше проповѣдта и тукъ, у насъ. Правителството на блока, когато дойде когато се срещна съ мѣрдавинитѣ фактори въ странство и имъ изтъкна много откровенно и ясно положението на страната, успѣ съ преговори, съ дълга и упорита борба, която води въ продължение на 2½ години съ държателитѣ на нашитѣ заеми отъ преди и следъ войнитѣ, да постигне днесъ да плащаме една минимална частъ отъ това, което се следва да плащаме, значи и по двата заема на правителството на покойния Ляпчевъ ние плащаме малко.

Този успѣхъ, който е грамаденъ и който въ друга страна би заслужилъ една друга благодарностъ отъ страна на политическитѣ партии къмъ правителството, което го е спечелило, у насъ, поради нашитѣ политически права, даже не се отбелязва въ пледоарията тукъ по бюджета, нито нѣкой изтъкна, че това е заслуга на правителството, което ви представлява тоя бюджетъ.

Г. г. народни представители! Предъ васъ се разгрънаха и повдигнаха всички въпроси, които се касаятъ до нашето политическо и стопанско съществуване. Намѣриха се дефектитѣ му, намѣриха се недостатѣцитѣ му, намѣри се всичко онова, което може да се каже, за да се очерни политическия противникъ. Но азъ считамъ, че въпрѣки това, това крупно дѣло на българското правителство и Народния блокъ по въпроса за външнитѣ задължения отъ преди и следъ войната не може да не бѣде оценено и че то ще се оцени отъ българския избирателъ и отъ българския народъ, когато му се покаже въ една пълна свѣт-

лина както трѣбва да му се покаже; и нѣма защо да се крие то. Защото, ако това бѣше една придобивка въ времната, когато бѣше Сговорътъ на властъ, шумътъ, който щѣше да се вдигне, щѣше да учуди цѣла България. Азъ си спомнямъ за какви малки придобивки, или даже само за нѣкакви спогодби, сключени тогава, се държеха помпозни речи; афишираха се тия придобивки въ многобройната преса на тогавашното правителство като голѣмъ неговъ успѣхъ. А днесъ, това, което е спечелено отъ насъ съ 2—3-годишенъ трудъ и упорита борба съ портъоритѣ, това никой не го признава. Даже авторитѣ, тия които сѣ го припечелили, които сѣ направили тази услуга на страната, не смѣятъ много да говорятъ за това си дѣло, за да не се счете, че това е една хвалба, или едно самохвалство.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Шоповъ)

Г. г. народни представители! Не само защото съмъ отъ партия, която принадлежи къмъ Народния блокъ, а защото съмъ и български гражданинъ, и българинъ, азъ не мога да не призная усилията, които правятъ правителството на Народния блокъ и партиитѣ, които го съставляватъ, отъ 2½ години, при тая страшно мъчна стопанска обстановка, въ която се намира страната. Онзи, който ще дойде следъ насъ и ще пише историята на тази епоха по-безпристрастно и безъ манталитета на д-ръ Димитровъ, Стефанъ Цановъ и други, ще опише тия усилия, ще документира тия успѣхи съ повече безпристрастие и съ повече справедливостъ.

Правителството на Народния блокъ — каза ни г. д-ръ Димитровъ — не могло да оправдае доверието на народа и трѣбвало да си отиде, и то не заради това, че и съ третия си бюджетпроектъ — върху който, собствено, той много малко се спрѣ да го разгледа — не дава онова, което е обещано, но поради движението въ Университета и поради не знамъ какви работи. Той скоро забрави, че същото това правителство му легализира положението на гражданинъ въ тая страна, че чрезъ мѣрkitѣ, които взематъ то успокой страната. На българина можешъ да направишъ хиляди добрини, но една злина само е достатъчна, за да забрави всички добрини. И днесъ ние чуваме тия критики отъ собственитѣ си, така да се каже, срѣди, отъ хора, които до вчера бѣха при насъ, а днесъ по една или друга причина, се намиратъ на друга страна.

Въ всѣки случай, г. г. народни представители, отъ различнитѣ представители на партиитѣ, които излѣзоха тукъ да говорятъ по бюджетпроекта, вие не чухте да ви посочатъ единъ новъ пѣтъ, по който страната трѣбва да върви, споредъ тѣхната оценка, за да дойде до други по-добри резултати. Г. Бояджиевъ загатна за различни мѣрки, но той не показа какъ и съ какви срѣдства е възможно тѣ да се осъществятъ. Азъ считамъ, че политиката, която правителството на Народния блокъ следва, е правилна политика, е оная политика, която ще носи на държавата и народа, споредъ моята оценка, само добрини, защото пѣтятъ, по който то е тръгнало — пѣтятъ на икономитѣ, пѣтятъ на реформитѣ — може да доведе само до добри резултати.

Нѣкои тукъ ни обвиниха, че не сме реформирали достатъчно данъчната и облагателната система, че не сме направили всичко, което е могло да бѣде направено, за да могатъ стопанскитѣ съсловия да бѣдатъ облекчени и да се тръгне къмъ лѣкуване на стопанската криза, въ която живѣемъ. Г. г. народни представители! Стопански реформи се вършатъ при по-благоприятна стопанска конюнктура, но, въпрѣки това, правителството взема мѣрки въ това отношение, и тѣзи мѣрки ще бѣдатъ признати отъ онѣзи, за смѣтка на които се взематъ. Ние направихме редица облекчения, за да можемъ да подпомагнемъ населението да преживѣе труднитѣ времена, които прекарва днесъ.

Но има друго нѣщо. Напоследѣкъ Министерството на финансите е констатирало, че за редица години не сѣ събирали данѣцитѣ отъ нѣкои фирми; тукъ се изтъкна, че само въ София несѣбранитѣ данѣци възлизатъ на почтената цифра около 300 милиона лева. Следователно, бивало е време, когато въ тая държавна органиитѣ на фискалната властъ не сѣ си изпѣлявали дългостѣй, както е трѣбвало по закона, редица обекти за данъчно облагане ежбили пропускани; нефискитѣ е изгубили самоотъ това 300 милиона лева. Ние турихме край на тая система, въведохме новъ начинъ на третиране на данѣкоплатѣитѣ въ тая страна; да не се гледа на това, че ти си билъ приятелъ на тази или на онази партия, че по такъвъ или по онѣкъвъ начинъ можешъ да заплашишъ органиитѣ на фискалната властъ, за да не могатъ тѣ да взематъ отъ тебе данѣцитѣ, които дължишъ на държавата.

Тукъ стана въпросъ за корупцията въ чиновничеството. Чини ми се, че г. проф. Петко Стояновъ отвори този въпросъ. Азъ трѣбва да кажа, г-да, че корупцията днесъ въ България по нищо не прилича на онова, което бѣше преди насъ. Ако тукъ-тамъ има корупция, върху която за конѣтъ да не е сложилъ още тежката си рѣжа, то е или защото се касае за случайно опущение, или защото не е било съгледано. Въ това отношение не може да става никакво сравнение между онова, което бѣше въ миналото, и това, което е сега. За повече отъ 600 милиона лева има процеси по злоупотребления презъ сговористкия режимъ отъ държавни чиновници — бирници, секретарь-бирници, касиери, счетоводители, платци и пр. и пр. Въ това отношение днесъ се желае да се излѣкува нашиятъ общественъ организъмъ отъ този страшенъ недѣгъ, който може да има много голѣмо влияние върху бѣдешето на нашия народъ. Въ всѣки случай, това, което е, ние имаме куража да го признаемъ, имаме куража да го изнесемъ, да бѣде обществено достояние, да добие то обществена присѣда. Ние не казваме, че всичко у насъ е добро.

Вие си спомняте, г-да, че опозицията създаде голѣмъ шумъ за това, че интерпелациитѣ срещу нѣкои отъ министритѣ не били сложени на дневенъ редъ. Но азъ знай интерпелации отъ режима на бившето правителство, които си умрѣха, безъ да имъ се отговори, които, така да се каже, пропаднаха заедно съ падането отъ власт на правителството.

Изобщо, новиятъ курсъ, новото, което се желае отъ партията, които вземаха властта на 21 юний, за всестранна обнова на нашия общественъ животъ, не може да се откаже, г. г. народни представители. И този начинъ на управление не е безъ въздействие върху нашия общественъ животъ. Азъ се чудя, какъ следъ всичко това, което Народниятъ блокъ и партията, които го съставятъ, дадоха на българския народъ, следъ онова було, което се хвърли върху миналото чрезъ двѣтъ гласувани амнистии, които очистиха безъ остатѣкъ въпроса за емигрантството и всички други въпроси, които, споредъ нѣкои, можаха да смущаватъ спокойния ходъ на нашия общественъ животъ, г. д-ръ Димитровъ може днесъ да каже, че амнистията не били дадени въ достатъчно широкъ размѣръ, за да се ликвидира съ останките отъ миналото.

Г. г. народни представители! Азъ се много интересувамъ да зная какъвъ текстъ на амнистия би предложилъ г. д-ръ Георги Димитровъ, за да може, споредъ него, тя да обхване всичко и да тури веднѣжъ завинаги було на миналото, за да зацари миръ въ тази страна. Въ всѣки случай, ако е въпросъ да му признаемъ кръщелното свидетелство за законно, и това въ краенъ случай можемъ да направимъ, защото сме отстъпчиви и милосърдни хора.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Ако бѣше останалъ съ васъ въ болшинството, и тая работа можеше да стане.

Д. Върбенковъ (нац. л.): Да, г. Теодоси Кънчевъ, защото въ ваше време никой вашъ човѣкъ никакво наказание не е получилъ. Азъ зная, че ти си защищавалъ най-голѣмитѣ катили въ сѣда и все си ги изкарвалъ най-чиститѣ хора, едла ли не такива, да ги туришъ въ икона и да се кръстишъ предъ тѣхъ. (Веселостъ всрѣдъ мнозинството)

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Г. Кънчевъ! Защищавалъ ли си ги?

Д. Върбенковъ (нац. л.): Тебъ не те е защищавалъ, г. Пждаревъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Менъ не ме е защищавалъ.

Д. Върбенковъ (нац. л.): Тебъ ще те защищаватъ по-други хора. (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

Г. Чернооковъ (д. сг. Ц): То за-защита — всѣки може да защитава.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Чернооковъ съжалява.

Д. Върбенковъ (нац. л.): Може да съжалява.

Г. Чернооковъ (д. сг. Ц): Азъ нѣма какво да съжалявамъ. Съжалявамъ, че нѣма повече катили да ги защитавамъ, защото човѣкъ остава безъ клиента! (Веселостъ)

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Колкото има, тѣ сж около васъ!

Д. Върбенковъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Съ оценката, че този бюджетъ, както казахъ преди малко, отговаря най-добре на днешнитѣ стопански възможности на страната, че той най-сполучливо задоволжава нуждитѣ на страната, за да може нейниятъ животъ да продължава и нейното стопанство въ кръга на възможноститѣ да бѣде подпомогнато, и съ оценката, че това е единствената възможностъ на нашата страна да се развива и да върви политически напредъ по пътя на конституцията и на парламентаризма, азъ считамъ, че тази политическа комбинация, Народниятъ блокъ, е, на която принадлежи и близкото бѣдеше. И за да дадемъ възможностъ на управлението и на правителството съ срѣдствата, които ще му гласуваме, да управлява държавния и икономически животъ на страната по начина, изразенъ въ предложението ни бюджетъ, отъ името на парламентарната група на Националибералната партия заявявамъ, че ние ще гласуваме предложението ни бюджетъ съ пожелание, по-нататѣшнитѣ грижи и усилия на правителството и на партията, отъ които то изхожда, да бждатъ насочвани все повече и повече къмъ реформи, къмъ облекчение живота на народното стопанство, къмъ намиране срѣдства, за да може това стопанство да бѣде улеснено въ днешнитѣ тежки времена, въ които живѣемъ и да бѣде тласнато напредъ, за да можемъ да върваме, че утре България, възродена стопански, следъ като ние я възродихме политически, като хвърлихме було на миналото, ще благоденствува повече и ще върви по-бързо въ пътя на прогреса (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Има ли нѣкой представителъ отъ парламентарнитѣ групи, които още не сж се изказали?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Викайте записанитѣ, ако има такива.

Министъръ И. Качаковъ: Викайте ораторитѣ.

А. Капитановъ (з): Може да нѣма записани.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако нѣма записани, тогава ще прекратимъ дебатитѣ.

Министъръ И. Качаковъ: Нѣма ли записани, г. председателю?

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Записани сж г. Пастуховъ и г. д-ръ Думановъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Викайте ги, тогава.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Тѣ отсъствуватъ.

Министъръ И. Качаковъ: Извикайте ги, дайте имъ думата и констатирайте, че ги нѣма.

Г. Чернооковъ (д. сг. Ц): Ние ги отричаме, понеже сж малки партии, и искаме да ги унищожимъ общественно, пъкъ вие искате да ги унищожите и парламентарно!

Г. Мариновъ (з): До кога да ги чакаме?

А. Стоевъ (з): Г. Пастуховъ до скоро бѣше тукъ.

Д-ръ Х. Георгиевъ (нац. л. о): Г. Думановъ ми каза, че отъ бюрото на Камарата му съобщили, че ще говори утре.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Значи, нѣма ги.

Г. г. народни представители! Има записани да говорятъ още двама оратори. Понеже частъ е сега 9, можехме да продължимъ заседанието, за да се изкажатъ и тѣ. Тѣхъ, обаче, сега ги нѣма, но ще имъ дадемъ възможностъ да се изкажатъ. Не можемъ по никой начинъ да си позволимъ да лишимъ отъ възможността да говорятъ представителитѣ на две опозиционни групи, за да имъ докажемъ, че отъ групитѣ на болшинството могатъ да говорятъ и следъ 9 ч. вечерта, а на тѣхъ, на опозицията, която ни критикува, правимъ такава честь, да имъ дадемъ възможностъ да говорятъ по-рано. Предлагамъ за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1. Трето четене законопроекта за възстановяване и допълване на закона за измѣнение на чл. 94 отъ закона за подобрене земледѣлското производство и опазване полскитѣ имоти, отъ 7 юлий 1932 г.

2. Одобрение предложението за приемане на държавна служба американския подданик д-ръ Ралфъ К. Колинзъ, дъкаръ.

Първо четене законопроектитъ:

3. За бюджета на държавата за 1934/1935 ф. г. (Продължение разискванията)

4. За допълнение чл. 5 отъ закона за Българския археологически институтъ.

5. Одобрение предложението за одобрение XXI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 11 августъ 1933 г., протоколъ № 69 — за отстъпване на дружество „Майка“, въ София, държавно мѣсто.

Второ четене законопроектитъ:

6. За бюджета, отчетността и предприятията (Продължение разискванията).

7. За посмъртна взаимноспомогателна каса на служителитъ при изборнитъ учреждения.

8. За отпущане еднократна държавна помощ на общината въ с. Килифареву, Търновско.

9. За ликвидация на заемитъ, отпущнати по закона за направа на икономически къщи и за насърчение жилищния строежъ.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Който приема предложения отъ г. министъръ-председателя дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 47 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседатели: { Н. ШОПОВЪ
СТ. ДАСКАЛОВЪ

Секретари: { Н. ГАВРИЛОВЪ
СТ. СЛАВОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ